

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O.P.S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2009

MICHAEL MÜLLER

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O.P.S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Specifické postavení ženy jako oběti domácího násilí

Autor práce: Michael Müller

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinované studium

Vedoucí práce: Mgr. Josef Kříha

Katedra: Právních oborů a bezpečnostních studií

2009

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Josefu Kříhovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

	ÚVOD.....	5
1.	DRUHY AGRESIVNÍHO CHOVÁNÍ.....	6
2.	PRÁVNÍ POHLED.....	12
	2.1 Ve světě.....	12
	2.2 Zákony v ČR.....	13
	2.2.1 Aktuální informace k 1.1.2009.....	19
3.	DRUHY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	20
	3.1 Formy násilného jednání.....	22
	3.2 Statistika násilného jednání.....	24
	3.3 Co dělat v případě domácího násilí	25
4.	MÝTY O DOMÁCÍM NÁSILÍ.....	28
5.	CYKLUS NÁSILÍ.....	31
	5.1 Proč ženy zůstávají s agresorem.....	32
	5.2 Jak poškozuje domácí násilí oběť.....	36
6.	POMOC OBĚTEM NÁSILÍ.....	38
	6.1 Jak probíhá realizace služby pro jednotlivé klienty.....	39
	6.2 Příklad dobré praxe.....	40
	6.2.1 Kasuistika č. 1	40
	6.2.2 Kasuistika č. 2.....	41
	6.2.3 Kasuistika č. 3	41
	6.2.4 Kasuistika č. 4	42
	6.2.5 Kasuistika č. 5	44
	6.2.6 Kasuistika č. 6	44
7.	STALKING	46
8.	KVALITATIVNÍ VYHODNOCENÍ POSKYTOVANÝCH SLUŽEB.....	49
	8.1 Cíl realizace sociální služby.....	49
	8.2 Způsob hodnocení úspěšnosti.....	50
9.	PORADENSTVÍ PRO PACHATELE	54
	ZÁVĚR.....	56
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	58
	SEZNAM PŘÍLOH	60
	ABSTRAKT	61
	ABSTRACT	62
	PŘÍLOHY	63

Úvod

Jednoduchá definice domácího násilí neexistuje. Termín „domácí“ se používá proto, aby naznačil, že se násilí odehrává v osobním vztahu. Často k němu dochází mezi manželi nebo mezi lidmi, kteří spolu žijí. Někdy je možné definici rozšířit, aby se vztahovala i na další rodinné vztahy. V poslední době například znepokojivě vzrůstá týrání stárnoucích členů rodiny. V jiných případech může být mezi partnery velmi těsný vztah, ale nežijí společně.

Definování termínu „násilí“ je ještě problematičtější. Je zřejmé, že zahrnuje celou škálu fyzického jednání, které se obecně považuje za násilné. Domácí násilí však může zahrnovat i méně obvyklé fyzické akty (např. svázání nebo spoutání, apod.) Je možné, že se žena stane obětí domácího násilí, aniž by ji partner udeřil. Další formy mohou mít sexuální charakter.

Domácí násilí zahrnuje rovněž celou škálu dalšího jednání agresora, jehož cílem je získat nad obětí moc a ovládat ji. Proto se občas používá termín „domácí týrání“, neboť lépe vyjadřuje skutečnou šíři celého problému. Nefyzická forma týrání často fyzické násilí doprovází nebo bývá jeho předzvěstí, součástí postupné přípravy k útoku. V některých případech ani nemusí docházet k žádnému fyzickému týrání, ale k dlouhodobému citovému týrání. Tuto formu domácího násilí nelze podceňovat. Často je to právě tento druh násilí, jež napáchá nejvíce škody. Po fyzickém násilí zůstávají jizvy a modřiny, které se časem zahojí – i když to trvá třeba léta. Citové týrání však zanechává hluboké, ale skryté rány, které se obejdou bez ošetření, ale oběti jimi trpí celá léta. Následky takového týrání mohou změnit osobnost oběti, která pak v budoucnosti může bez pomoci a podpory jen stěží vést plnohodnotný život.¹

Na úrovni Evropské unie se už několik desetiletí pracuje na tvorbě dokumentů a strategií směřujících k potlačení domácího násilí v členských zemích. V Čechách a na Slovensku se začala otevřeně řešit problematika domácího násilí výrazně později než v zemích západní Evropy. Stalo se tak až v 90. letech, tedy po pádu totalitního režimu. Otevření tohoto tématu souvisí s probuzením občanského sektoru a se vznikem různých občanských sdružení. Téma domácího násilí se stalo součástí veřejné diskuse díky

¹ CONWAYOVÁ, HELEN, L., *Domácí násilí*, Albatros, Praha, 2007, s. 16-18

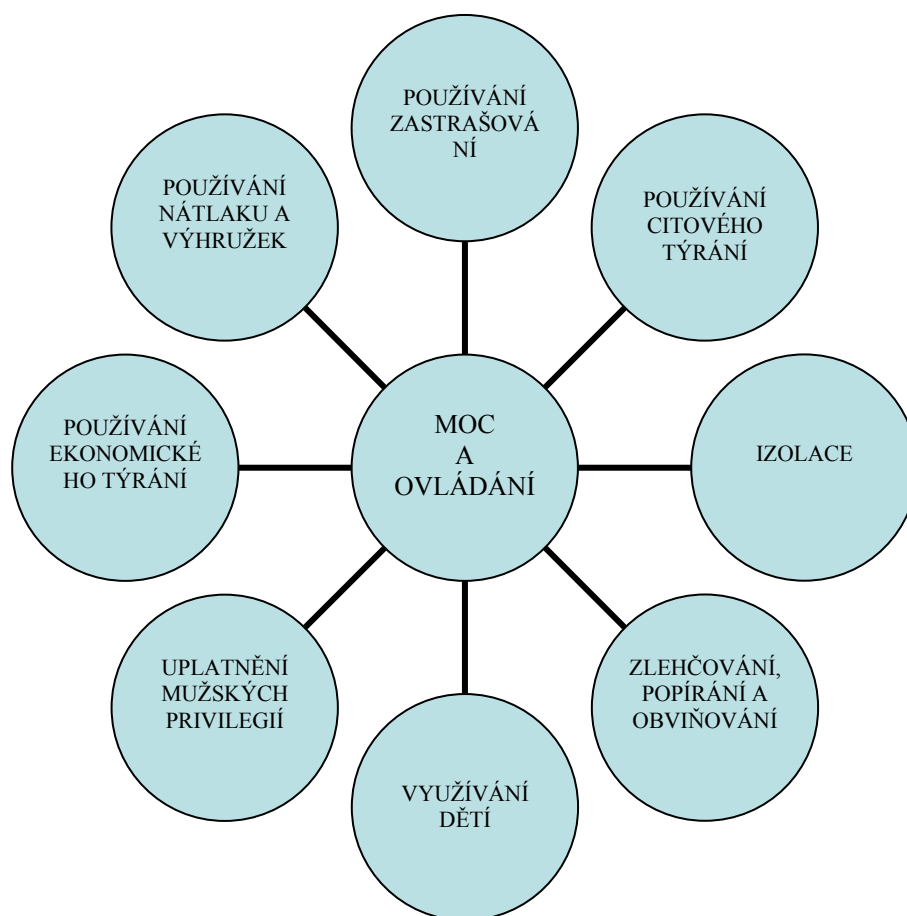
feministickým a ženským hnutím a organizacím. Dle mého názoru je nutné zlepšit postavení žen ve společnosti a hlavně zlepšit informovanost o problematice domácího násilí páchaného na ženách. Lidé totiž nevědí, jak obětem domácího násilí pomoci. 55 % respondentů si připadá o této problematice nedostatečně informováno. 36 % se cítí poměrně dobře informováno, velmi dobře pouze 4,5 % dotázaných.

V teoretické části této práce jsem se zaměřil na právní pohled ve světě i v ČR, na druhy domácího násilí, mýty o násilí. V praktické části pak nastíním příběhy žen, které mají s domácím násilím přímé zkušenosti, a uvedu možnosti pomoci obětem domácího násilí. V závěru jsem připojil svůj názor na legislativu ČR. Při vytváření své práce jsem čerpal z podkladů, které mi poskytli organizace a občanská sdružení, nabízející pomoc ženám – obětem domácího násilí.

1. Druhy agresivního chování

Existuje několik druhů agresivního chování, které se zpravidla znázorňují v grafickém schématu (často pod názvem „duluthský model“). Toto schéma, které běžně používají organizace, dobře ukazuje, jak citové týrání posiluje, podporuje fyzické a sexuální násilí. Středem kruhu je moc a ovládání, což je cílem a výsledkem násilí a týrání.

Obr. 1: Duluthský model

- používání zastrasování: agresoři své oběti často ovládají pomocí zastrasování, které může mít různé formy. Někdy může být zastrasování samo o sobě stejně účinné jako násilí. Zejména tomu tak je v případech, kdy v minulosti už k nějakému násilnému chování došlo. Skrytý význam, který v sobě nesou různá gesta zaručuje, že agresor může oběť ovládat na veřejnosti, aniž by o tom někdo jiný věděl. Oběť dokáže postřehnout jemné signály svého partnera, kterých si ostatní lidé přítomní v místnosti nevšimnou.
- používání citového týrání: citové týrání je nejběžnějším a nejvíce zničujícím aspektem domácího násilí. Často doprovází další formy týrání a prostupuje celý život oběti. Může se projevovat následující způsoby:
 - nadávání** – rčení „nadávka nebolí“ v kontextu domácího násilí prostě neplatí. Nadávání osobu odlišťuje a dělá z ní spíše předmět než člověka s vlastní identitou. Mnohé hanlivé výrazy určené ženám mají sexuální

povahu. Jejich neustálé používání výmluvně vypovídá o agresorově chápání ženské role a hodnoty²

neustálé kritizování – kritika může být sdělována ostatním a formulována tak, aby podpořila agresorovu věrohodnost a vzbudila sympatie. Pravidelné historky – „včera v noci měla zase ten svůj záchvat, jako malé dítě“, „Musím děti sám obléknout, než odejdu do práce, ona by to neudělala“ – účinkují postupně. Aniž by si to někdo uvědomil, vykreslí agresor obrázek sebe jako toho, kdo ve vztahu trpí. Když potom oběť vypovídá o násilí, ostatní ji moc nevěří, nebo dojdou k závěru, že dohnala svého partnera na pokraj sil a „donutila ho k tomu“.

zpochybňování duševního zdraví oběti – agresor třeba oběti pravidelně tvrdí, že si týrání vymýšlí, nebo že si lidé bodu myslet, že se zbláznila, když obviní svého od pohledu slušného manžela z týrání. Pokud to nešťastné a traumatizované oběti bude dostatečně dlouho opakovat, tyto myšlenky jí v mysli zakoření a budou ji velmi trýznit a mučit. Mnoho agresorů dokáže mimo domov vystupovat jako úplně jiný člověk. Když žena vidí tuto stránku partnerovy osobnosti, začne přemýšlet nad tím, jestli tohle není jeho pravý charakter a ten agresivní muž není jen její představa. Nikdo jiný násilí nevidí, nemá nikoho, kdo by se za ni postavil, a proto jeho obvinění začínají dávat smysl.

- *izolace*: agresor používá mnoho různých taktik, aby svou oběť izoloval od přátel, rodiny nebo jiných zdrojů pomoci:
 - může odposlouchávat veškeré její telefonní hovory a číst její poštu
 - může odmítnout, aby šla sama na rodinnou návštěvu nebo aby se stýkala s přáteli
 - může se před jejími přáteli nebo její rodinou chovat tak hrozně, že ji přestanou u ní doma navštěvovat
 - může ji nutit k častému stěhování, čímž zabrání tomu, aby byla blízko své rodiny nebo aby si vybudovala přátelství v místě bydliště

² BUSKOTTE, A., *Z pekla ven - Žena v domácím násilí*, Computer Press, Brno, 2008, s. 17-24

Dokonce i v případech, kdy spolu obě strany nežijí, může agresor vytvořit izolaci. Cílem izolace je odstranit domnělé příčiny žárlivosti agresora. Nevychází-li jeho partnerka z domu, nemůže mít žádné milostné aféry. Nemůže-li se potkávat se svými přítelkyněmi, nemohou ji přesvědčit, aby jednala proti jeho vůli. Znamená to rovněž, že se může více soustředit na agresorovy potřeby a požadavky. Nebude-li mít mimo dům žádné zájmy, celý její svět se bude soustřeďovat na domov. Nikdy nebude natolik zaneprázdněná, aby mu nemohla uvařit čaj nebo uklidit.

Působení izolace je zvláště zhoubné, pokud je kombinována s citovým týráním. Opakuje-li agresor ženě neustále, že je k ničemu a že si za násilí může sama, nebude mít, je-li v izolaci, nikoho, kdo by jí to vyvrátil. Účinek agresorových slov se tak zvyšuje, protože oběť neslyší žádné opačné, vyvažující názory. Může se srovnávat pouze s lidmi, které vidí za okny svého obývacího pokoje. Může uvěřit, že s ní musí být něco v nepořádku. Koneckonců se přece zdá, že její sousedé se s životem dokážou vyrovnat mnohem lépe.

Používá-li agresor taktiku izolace, může dokonce sousedy přivést k myšlence, že problém je opravdu v jeho partnerce. Běžným zvykem agresorů je stopování času, který jejich partnerka vynaloží na nějaký každodenní úkon. Muž si například spočítá, že jeho ženě trvá deset minut dojít ke škole, vyzvednout děti dovést je domů. Dovolí jí tedy každý den přesně deset minut – ani víc, ani míň. Stačí se o minutu opozdit a žena bude čelit výčtkám. Obviní ji třeba z toho, že se venku setkala s jiným mužem. Výsledkem je, že se žena jen velmi neochotně zastaví na kus řeči s jinými matkami nebo s učiteli ve škole, protože se bojí násilí po příchodu domů. Matky na hřišti si o ní budou říkat, že je nafoukaná nebo snob, nepochopí, proč se s nimi nebaví, a přestanou se snažit s ní spřátelit. Učitelé ji třeba požádají, jestli se spolu nemohou na pár minut posadit a probrat, jak si její dítě ve škole vede. Když odmítne, mohou získat dojem, že nemá vzdělání svého dítěte zájem. Najednou je problém v ženě. Má prostě takovou povahu. A co je rozhodující – pro oběť, která je izolována, je často daleko těžší agresora opustit. Nemá žádné přátele, kteří by ji morálně podpořili nebo ji poskytli náhradní ubytování. Nemá se komu svěřit, nemá nikoho, kdo by ji morálně podpořil a dodal jí sílu.

- zlehčování, popírání a obviňování: taktika bagatelizování, popírání a obviňování tvoří základ agresivního chování a dále ho posiluje. Odráží agresorovu

neschopnost – nebo odmítání – připustit si, jakou má jeho chování povahu a důsledky. Může se snažit násilí bagatelizovat („Ale prosím tě, co brečíš, vždyť to bylo jenom poplácání z lásky.“). Nebo se snaží své chování bagatelizovat před třetí stranou, například policií nebo právníkem („Ona přehání. Ano, strčil jsem do ní, ale nikdy jsem ji neuhodil.“). Nebo se může snažit své chování zcela popřít („Lže, protože mě chce dostat z domu.“). Násilníci se často snaží přenést odpovědnost za své činy na něco nebo někoho jiného („Byl jsem opilý. Nebyla to vlastně moje chyba.“). Tyto taktiky slouží tomu, aby agresora podpořily ve víře, že jeho chování je oprávněné a může v něm proto pokračovat. Na oběť ale mají ochromující vliv – může začít pochybovat o tom, jestli sama nepřehání nebo si věci nevymýšlí. Nebo může mít pocit, že je to její chyba, a proto nemůže proti agresorovi nijak zasáhnout. Tím, že si agresor odmítá své chování přiznat, ji rovněž zbavuje veškeré naděje, že by mohl uznat, že mají problém, a spolupracovat na obnově jejich vztahu.

- využívání dětí: jednou z taktik citového týrání je využívání dětí. Agresor se například snaží zabránit tomu, aby ho oběť opustila tvrzením, že děti budou hrozně trpět. Nebo jí tvrdí, že je špatná matka, když rozvrací rodinu. Agresor může rovněž hrozit, že dětem ublíží. Pokud dojde k odluce manželů, není neobvyklé, že se agresor snaží využít děti, aby oběť „přesvědčil“ a přiměl ji k návratu.

- uplatnění mužských privilegií: v mnoha případech násilných vztahů má muž naprostou, absolutní moc – je šéf. Kromě násilného chování, posilujícího jeho nadvládu, existují další způsoby, pomocí kterých svou autoritu v rodině prosazuje:

Muž je živitel rodiny a pracuje. Nebude nijak pomáhat s domácností nebo s péčí o děti. To je „ženská práce“.

Činí veškerá rozhodnutí ohledně financí – žena dostává malý příspěvek na domácnost, který musí vyúčtovat. Všechny finance jsou vedeny na jeho jméno – ona nemá šekovou knížku ani kreditní kartu.

Muž rozhoduje – do které školy budou děti chodit, kam pojedou na prázdniny nebo jestli se přestěhují.

Jinými slovy, vztah je založen na rodově podmíněných stereotypoch, které jdou daleko nad rámec běžného dohodnutého vymezení povinností a odpovědnosti

partnerů. Žena je na svém manželovi závislá a žije svůj život podle jeho rozmarů. Je jí tak odepřeno právo být svou paní, mít svou vlastní osobnost s vlastními názory a přáními. Potlačování samotné lidskosti ženy dokáže být stejně zničující jako fyzické bití.

- používání ekonomického týrání: násilníci mohou své partnerce upírat peníze, třeba jí nedovolí pracovat, nebo jí berou příspěvky na dítě. Nebo mohou vzít rodinné úspory, které byly určeny na nějakou zvláštní událost – například prázdniny nebo dárek pro dítě – a všechny je bez vědomí ženy propít nebo prohrát. Překvapivě běžnou (a obzvláště ponižující) formou ekonomického týrání je, když muž odmítá dávat své partnerce peníze na hygienické potřeby. Tím ženu poníží a zajistí si, aby každý měsíc musela strávit nějaký čas doma. Drží-li partner neustále ženu ve finanční tísní, oslabuje ji. Znamená to, že žena musí žádat partnera o peníze, kdykoli něco potřebuje, čímž mu zavdává příčinu k tomu, aby ji kritizoval a vytýkal jí její potřeby či přání. Oběť tak ztrácí možnost dělat věci sama, bez partnerova vědomí. Kvůli nedostatku peněz není schopna opustit domov či vyhledat pomoc. Má pocit, že si nemůže dovolit odejít, když nemá žádný vlastní zdroj příjmů, který by ji umožnil začít znovu. Žena žijící v nějaké odlehlé oblasti bude potřebovat peníze na autobus, aby mohla navštívit právníka nebo pomocnou organizaci. Navíc pokud osoba nemá peníze na útratu na různé společenské činnosti, snadno se dostane do izolace, což je samo o sobě další formou domácího násilí.
- používání nátlaku a výhrůžek: použití nátlaku a výhrůžek je úzce spjato se zastrašováním. Může se jednat o vyhrožování fyzickým násilím („jestli mě opustíš, najdu si tě a zabiju“, „jestli se ještě jednou zakecáš s tím prodavačem, zlámu ti nohy“...). Nebo může jít o výhrůžky, že provede něco jiného, což oběť přinutí podvolit se jeho plánům („jestli se se mnou rozvedeš, zabiju se“, „jestli zavoláš policii, řeknu jim, že jsi děti uhodila ty“...). Takové výhrůžky oběť nutí zvolit si raději násilí nebo jednat ve shodě s agresorem, jen aby týrání nevyšlo najevo. Může tak dojít k tomu, že oběť má pocit, že sehrála svou roli v přehlížení násilí a že se proti němu nepostavila, ačkoliv by tím riskovala, že se vystaví ještě horšímu týrání. Ženy si později připadají hloupě nebo se viní

z toho, že nevyhledaly pomoc, přestože jim v tom ve skutečnosti zabránilo právě samotné násilí. Agresoři mohou oběti nutit k aktivitám, které je kompromitují, což pak proti nim mohou použít. Může to být i kriminální čin. Například žena v neustálé finanční tísní je donucena ke krádežím v obchodě, aby rodinu uživila. Páchá-li trestnou činnost muž, není neobvyklé, že do ní zatáhne i svou partnerku. Může ji třeba nutit, aby ukrývala kradené věci nebo prodávala drogy. Žena je pak k němu ještě více připoutána. Bojí se oznámit násilí na policii, protože má strach, že bude sama stíhána. Vědomí, že se podílela na aktivitách, které ji mohou být odporné, ji demoralizuje a přispívá k podkopání jejího sebevědomí. Už jen proto je bezbrannější a není schopná hledat pomoc.

Domácí násilí je problém, kterému se v současnosti ve společnosti dostává mnoho pozornosti. Vynakládají se veřejné prostředky na koordinaci služeb pro oběti. Více prostředků se věnuje na zaškolování, aby lidé, kteří se ve své profesi mohou setkat s oběťmi domácího násilí, věděli, jak jim nejlépe pomoci. Je bezpochyby dobré, že se problému domácího násilí věnuje taková pozornost. Domácí násilí však ve své podstatě není pouze politický nebo společenský problém – je to utrpení, jež prožívají jednotliví lidé, kteří si nezaslouží žít v hanbě, bolesti a ponížení spojenými s domácím násilím.³

2. Právní pohled

Zákony nemají kouzelnou moc. Ve většině případů přinutí policejní vykázaní nebo soudní předběžné opatření agresora k tomu, aby si rozmyslel, co dělá, a násilí přestane. Budiž ale řečeno, že žádný policejní ani soudní zákaz nemůže sám o sobě zajistit, aby násilí přestalo. Soud však může agresora potrestat za jejich porušení i v případech, kde by se jinak nedalo nic dělat.

³ HAGUE, G., MALOSOVÁ, E., *Domácí násilí – čas pro změnu*, New Clarion Press, Praha, 1993, s. 42-48

2.1 Ve světě

Úsilí učinit ze soukromého problému problém společenský začíná v sedmdesátých letech minulého století v USA. Začíná se otevřeně mluvit o znásilňování, zneužívání a týrání, ke kterým dochází v intimitě rodiny. Ženy vyprávějí své příběhy sociálním pracovnícím, vznikají první azylové domy pro ženy a krizová centra.

Do povědomí odborné veřejnosti mohla proniknout rezoluce o potírání domácí násilí přijatá v roce 1985 na VII. Kongresu OSN o prevenci kriminality a zacházení s pachateli v Miláně a Doporučení výboru ministrů Rady Evropy R85 o násilí v rodině.

Deklarace OSN o odstranění násilí páchaného na ženách byla schválena Valným shromážděním OSN v prosinci 1993. Za násilí páchané na ženách je považován „každý projev rodově podmíněného násilí, který má nebo by mohl mít za následek tělesnou, sexuální nebo duševní újmu, nebo utrpení žen, včetně hrozby takovými činy, zastrasování a úmyslné omezování osobní svobody, a to jak ve veřejném, tak v soukromém životě.“

Vídeňská deklarace byla přijata na Světové konferenci o lidských právech v červnu 1993 ve Vídni. Pekingská deklarace přijatá na 4. světové konferenci o ženách v září 1995, čl. 118 uvádí, že „násilí páchané na ženách je projev historicky nerovnoprávných mocenských vztahů mezi ženami a muži, které vedly k nadvládě mužů nad ženami a k diskriminaci žen a které brání ženám se plně rozvinout.“

V zemích Evropské Unie, kde žije 170 milionů dívek a žen, se odhaduje, že mužským násilím je jich postiženo 42-56 milionů. V rámci průzkumů domácího násilí udávají různé země asi 3% mužských obětí.⁴

2.2 Zákony v ČR

Novodobé české právo vždy zakazovalo násilí proti člověku a postihovalo je sankcemi, a to i vězením. Postupovalo se dle trestního zákona platného do 1. června

⁴ VOŇKOVÁ, J., *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*, Profem, Praha, 2004, s. 16-18

2004, který neobsahoval speciální ustanovení, které by postihovalo pachatele deliktu charakteru domácího násilí jako takového, a ani domácí násilí vůči ženám. K jednotlivým projevům domácího násilí bylo a je i nadále možno nalézt v trestním zákonu v jednotlivých hlavách o trestných činech proti životu a zdraví a o trestných činech proti svobodě a lidské důstojnosti, ale i v jiném ustanovení.

Jednalo se především o trestný čin

- maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 tr. zákona⁵ - protiprávní jednání vůči rozhodnutí či dohodě o výchově dětí,
- násilí proti skupině obyvatelů a jednotlivci podle § 197a tr. zákona
- pomlavy podle § 206 tr. zákona pomlouvačné jednání.,
- týrání svěřené osoby § 215 tr. zákona bylo a je určeno především k ochraně dětí před fyzickým i psychickým týráním, byť chrání před podobným jednáním každou osobu, která je v péči nebo výchově pachatele. Mohou to být tudíž i osoby zletilé (včetně žen), které jsou z různého důvodu (nemoc, stáří, invalidita, mentální retardace) odkázány na péči jiných osob.

Soudní praxe v ČR přinesla v roce 1984 definici "týrání", dobře použitelnou i pro posouzení některých forem agresivního chování muže vůči ženě. Za týrání je podle této definice považováno zlé nakládání vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, které poškozená osoba pociťuje jako těžké příkoří. Trvalost pachatelova jednání je přitom nutno posuzovat v závislosti na intenzitě zlého nakládání, takže nemusí jít o jednání soustavné. Týrané osobě nemusí vzniknout konkrétní škody na zdraví, ale předpokládá se, že jednání agresora týraná osoba pro jeho krutost, bezohlednost nebo bolestivost pociťovala jako těžké příkoří.

- vražda podle § 219 tr. zákona představuje fatální, bohužel nijak výjimečné zakončení případů domácího násilí. Samotná skutková podstata je v trestním zákoně vymezena tak, že pachatel jiného úmyslně usmrtí. Existuje však několik alternativ tzv. kvalifikované skutkové podstaty, odůvodňující přísnější postih pachatele, který kupříkladu usmrtil těhotnou ženu nebo se tohoto trestného činu dopustil zvlášť surovým způsobem či opětovně apod.
- *Újma na zdraví při napadení*

⁵ Úplné Znění Trestní předpisy, přestupky č.622., Sagit, Ostrava, 2007, s. 126-163

- ublížení na zdraví, dle § 221 a § 222 tr. zákona. případy, kdy pachatel oběti úmyslně způsobí lehkou nebo těžkou újmu na zdraví, popř. kdy jí při úmyslném agresivním chování, směřujícím k méně závažnému výsledku, z nedbalosti způsobí následek. Ve vyšších odstavcích výše uvedených paragrafů je obsažen pojem těžké újmy na zdraví, které je vysvětlováno v ustanovení § 89 odst. 7 tr. zákona, a to tak, že těžkou újmou na zdraví se podle stávající právní úpravy rozumí jen vážná porucha zdraví nebo vážné onemocnění. Za těchto podmínek je těžkou újmou na zdraví zmrzačení, ztráta nebo podstatné snížení pracovní způsobilosti, ochromení údu (končetiny), ztráta nebo podstatné oslabení funkce smyslového ústrojí, poškození důležitého orgánu, zohyzdění, vyvolání potratu nebo usmrcení plodu, mučivé útrapy nebo delší dobu trvající porucha zdraví. Tu přitom chápe soudní praxe tak, že musí jít o vážnou poruchu zdraví nebo vážné onemocnění, které poškozenou osobu vážně omezují v obvyklém způsobu života po dobu nejméně šesti týdnů.
- účast na sebevraždě podle § 230 tr. zákona. Tohoto deliktu se dopustí ten, kdo jiného pohne k sebevraždě, nebo k ní jinému pomáhá za situace, kdy se poškozená osoba o sebevraždu skutečně pokusí. Přísnější postih pachateli hrozí v případě osoby mladší osmnácti let, těhotné ženy nebo osoby duševně nedostatečně vyvinuté či stížené duševní chorobou.
- *Omezování osobní svobody*
 - omezování osobní svobody § 231 tr. zák. kterého se dopustí ten, kdo jinému bez oprávnění brání užívat osobní svobody,
 - zbavení osobní svobody § 232 tr. zák. o trestném činu, kdy jde již o intenzivnější zásah do osobní svobody poškozené osoby, který se svým charakterem již blíží uvěznění.
 - zavlčení do ciziny podle § 233 tr. zák. kdy jde o dopravení jiné osoby proti její vůli za hranice našeho státu-
- loupeže podle § 234 tr. zákona, kdy pachatel proti poškozené osobě užije právě násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci.
- vydírání podle § 235 tr. zákona, kdy pachatel poškozenou osobu rovněž násilím, jeho pohrůžkou nebo pohrůžkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konala, opominula nebo trpěla. V úvahu přitom přicházejí i případy, kdy útočník spáchá

takový čin se zbraní nebo jím způsobí oběti těžkou újmu na zdraví či značnou majetkovou škodu apod.

- útisk podle § 237 tr. zákona, spočívající v tom, že pachatel jiného nutí, zneužívaje jeho tísně nebo závislosti, aby něco konal, opominul nebo trpěl.
- - porušování domovní svobody podle § 238 tr. zákona za čin, kterého se dopustí pachatel, který neoprávněně vnikne do domu či do bytu jiného, nebo tam neoprávněně setrvá. Důraznější trest hrozí tomu, kdo při podobném činu užije násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí nebo překoná překážku, která měla podobnému počínání zabránit. –
- různé formy špehování podezřívavého partnera, které mohou vyústit až v počínání postižitelné jako trestný čin
 - porušování tajemství dopravovatelných zpráv podle § 239 tr. zákona. Trestním postihem za tento delikt je ohrožen ten, kdo úmyslně poruší tajemství uzavřeného listu nebo jiné písemnosti, zasílané poštou nebo jiným dopravním zařízením, či úmyslně poruší tajemství zprávy podávané telefonem, telegramem nebo jiným takovým veřejným zařízením.
- znásilnění podle § 241 tr. zákona Toto ustanovení chrání ženy a ochraňuje právo na jejich svobodné rozhodování v sexuální oblasti. Proto také trestní zákon poměrně přísně postihuje toho, kdo násilím nebo pohrůžkou bezprostředního násilí donutí ženu k souloži, nebo toho, kdo k takovému činu zneužije její bezradnosti. A není třeba ani zdůrazňovat krajně negativní dopad podobného, zpravidla velmi ponižujícího násilí, zejména na psychickou a fyzickou integritu ženy. Právem proto pachateli hrozí trest odnětí svobody ve výměře až dvanácti let, způsobí-li podobným činem oběti těžkou újmu na fyzickém či psychickém zdraví nebo spáchá-li takový čin na ženě mladší patnácti let.
- delikty majetkové povahy,
 - krádež podle § 247 tr. zákona,
 - trestný čin zpronevěry podle § 248 tr. zák.,
 - neoprávněného užívání cizí věci dle § 249 tr. zák.
 - podvod podle § 250 tr. zák. a řada dalších.

Dokazování těchto trestných činů "běžných" případů domácího násilí je však dosti složité s mimořádnou náročností náležitého objasnění skutkového stavu. Velice často proti sobě totiž stojí tvrdošíjné zapírání pachatele proti nejisté výpovědi zstrašené oběti, která má strach z dalších agresivních projevů pachatele. Či dokonce k věci nevypovídá vůbec, někdy dokonce i proto, že dává přednost podobnému nejistému až nebezpečnému soužití před trestním postihem viníka a případnou samotou.

Náš trestní řád totiž vymezuje ve svém ustanovení § 163a odst. 1 celou řadu trestných činů, u kterých lze proti tomu, kdo je ve vztahu k poškozenému osobou, vůči níž by měl poškozený jako svědek podle § 100 odst. 2. tr. zákona právo odepřít výpověď, zahájit trestní stíhání nebo v již zahájeném trestním stíhání pokračovat pouze se souhlasem poškozeného. Svědek je oprávněn podle citovaného § 100 odst. 2 tr. zákona oprávněn odmítnout vypovídat, jestliže by výpovědí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo svému přímému příbuznému, tj. sourozenci, osvojiteli, osvojenci, manželu, druhu a ostatním osobám, jejichž stíhání by poškozený pociťoval jako újmu vlastní.

Ve výčtu trestných činů, kde lze toto právo uplatnit jsou uvedeny taktéž v § 163a tr. zákona a jde o trestný čin násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci podle § 197a tr. zák., trestný čin pomluvy podle § 206 tr. zák., trestný čin ublížení na zdraví § 221 tr. zák., omezování osobní svobody § 231 odst. 1 tr. zák., trestná čin porušování domovní svobody podle § 238 odst. 1 tr. zákona, a dokonce i trestný čin vydírání podle § 235 odst. 1. tr. zákona.

Na souhlas poškozené osoby je vázáno i trestní stíhání pro trestný čin znásilnění podle § 241 odst. 1 tr. zákona proti tomu, kdo je, nebo v době spáchání trestného činu byl ve vztahu k poškozenému manželem nebo druhem. Shora uvedené ustanovení § 163a odst. 1 tr. zákona se neužije, pokud byla činem způsobena smrt.⁶

Dlouhá léta ale trvalo, než čeští zákonodárci pochopili, že domácí násilí je tak specifické protiprávní jednání, že na ně v zákonech nestačí obecné (systémové) zákazy a tresty – že vyžaduje speciální právní úpravu.

Po roce 1989 se o tom snažily veřejnost i zákonodárci přesvědčit především nevládní organizace. Po roku 1995 Koordinační kruh prevence násilí na ženách připomněl svými akcemi 25. listopad jako den proti násilí na ženách. V Česku to bylo

⁶ http://www.zbynekmlcoch.cz/info/pravo/domaci_nasilí_a_tyraní_trestní_sazba.html

poprvé (datum původně vyhlásily ženské organizace v Kolumbii). Později, v prosinci 1999, Valné shromáždění Organizace spojených národů oficiálně vyhlásilo 25. listopad Mezinárodní den proti násilí na ženách. Akce proti násilí na ženách se každoročně konají od tohoto data až do 10. prosince – Dne lidských práv.

V roce 2003 vyhlásilo deset českých nevládních organizací kampaň proti domácímu násilí na ženách. Šlo o spolky z různých českých krajů, které se v rámci své činnosti zabývají domácím násilím vůči ženám: ROSA (koordinátor kampaně), Acorus, Český svaz žen, Magdalenium, Most k životu, NESEHNUTÍ Brno, Poradna pro ženy v tísní, profEM, Slezská diakonie – poradna ELPIS a Ženy bez násilí. Cílem kampaně bylo zvýšit informovanost o domácím násilí a posílit povědomí o tom, že je nepřijatelné.

Dne 1. června 2004 vstoupila v Česku v účinnost novela trestního zákona, trestající týrání osoby, která s pachatelem žije ve společném obydlí. Zakonodárce se zde inspiroval speciální ochranou osob v pachatelově péči nebo výchově. Násilí na nich postihoval trestní zákon tradičně: paragraf 215 (týrání svěřené osoby) bychom našli už v původním znění trestního zákona, platném od roku 1961. Jenže obětí domácího násilí, které nebyly v pachatelově péči nebo výchově (zejména manželek a družek pachatelů), se tenhle paragraf netýkal. Novela hned za něj zařadila do trestního zákona analogický paragraf 215a – týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě. Za tento nový trestný čin umožňuje zákon uložit až 3 roky vězení, ve třech případech – při páčání trestného činu na více osobách nebo po delší dobu anebo zvláště surovým způsobem – dokonce vězení od dvou do osmi let. Přičemž nový paragraf 215a zároveň nebyl obsažen do ustanovení § 163a odst. 1 tr. zákona, čímž není nutný souhlas poškozené osoby s trestním stíháním pachatele.

Dne 10. září 2004 byl vydán Metodický pokyn ředitele Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování PP ČR, kterým se upravuje postup Policie ČR při oznámení, prověřování a vyšetřování případů domácího násilí.

Dne 14. března 2006 schválil český parlament zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Tento zákon, účinný od 1. ledna 2007, obsahuje prakticky jen paragrafy, kterými se mění jiné zákony: zákon

o Policii České Republiky, občanský soudní řád, trestní zákon a zákony o sociálním zabezpečení.

Podle nového zákona může Policie ČR (obecní policie nikoliv) od Nového roku 2007 vykázat podezřelého na deset dnů ze společného obydlí – tedy z bytu nebo z domu, který obývá společně s ohroženou osobou, a zakázat tam podezřelému vstup. Policie to může udělat tehdy, pokud lze ze zjištěných skutečností – zejména s ohledem na předcházející útoky – důvodně předpokládat, že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo zvláště závažnému útoku proti lidské důstojnosti.

Nový zákon se v mnoha ohledech inspiroval zahraniční právní úpravou. Z historických důvodů totiž trestní právo – nejen v Česku – nejdříve propracovalo ochranu práv podezřelého či obviněného, zatímco účinná ochrana obětí (a potencionálních obětí) trestných činů se do zákonů postupně dostává teprve v novější době.

Nové kompetence v oblasti domácího násilí získaly od Nového roku 2007 také civilní soudy. Do občanského soudního řádu byl doplněn zejména paragraf 76b. Tomu, kdo závažným způsobem ohrožuje něčí život, zdraví, svobodu nebo lidskou důstojnost, může předseda senátu – na návrh ohroženého – podle tohoto paragrafu uložit, aby dočasně opustil společné obydlí a jeho bezprostřední okolí anebo aby do něj nevstupoval, a také aby se zdržel setkávání s ohroženým nebo navazování kontaktů s ním.⁷

2.2.1 Aktuální informace k 1.1.2009

Vykázání v ČR je nově upraveno s platností **od 1. 1. 2009** v zákonu č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, konkrétně v §§ 44 až 47 „Oprávnění vykázat z bytu nebo domu i z jeho bezprostředního okolí“.

Zde je přehled hlavních změn, které jsou na rozdíl od předchozí právní úpravy řešeny odlišně:

⁷ CONWAYOVÁ, HELEN, L., *Domácí násilí*, Albatros, Praha, 2007, s. 77-79

- **Vykázání** (jen tato jediná forma rozhodnutí, dříve byl i zákaz vstupu)
- **Policie ČR** poskytuje ohrožené osobě současně vždy **personální i teritoriální ochranu** (dříve byla pouze ochrana teritoriální)
- **Faktický úkon** – opatření preventivního charakteru (dříve policista rozhodoval ve správním řízení)
- **Základní lhůta vykázání:** 10 dnů (stejně)
- **Forma:** Ústní oznámení osobám (násilné i ohrožené), vydává se jen potvrzení o vykázání, předání proti podpisu (vymezení prostoru vykázání, poučení, práva a povinnosti osob, místo uložení kopie úředního záznamu)
- **Nepřítomná vykázaná osoba:** při prvním kontaktu poučení o právech a povinnostech při vykázání, předání potvrzení o vykázání nebo lze získat informace o vykázání na lince 158
- **Nesouhlas s vykázáním:** námitka, která nemá odkladný účinek, na místě zapsaná do potvrzení o vykázání nebo námitka podaná písemně do tří dnů. O námitce rozhoduje krajské ředitelství Policie ČR
- **Oznamovací povinnost Policie ČR:** kopie úředního záznamu o vykázání: Intervenční centrum, OSPOD (jsou-li přítomny děti), nově i příslušnému civilnímu soudu – to vše do 24 hodin od vstupu do společně obývaného bytu nebo domu
- **Kontrola dodržování povinností vykázané osoby ze strany Policie ČR:** Do tří dnů od vykázání

Povinnost vykázané osoby:

- Zákaz vstupu do vymezeného prostoru
- Zákaz navazování styku nebo kontaktu s ohroženou osobou
- Odevzdat na místě všechny klíče od společného obydlí, které drží

Právo vykázané osoby:

- Vzít si věci osobní potřeby, osobní cennosti a osobní doklady před odchodem
- Vzít si věci nezbytné pro podnikání nebo výkon povolání, pouze jedenkrát v průběhu desetidenního vykázání a jen v přítomnosti policisty
- Být policistou poučen o právech a povinnostech, o možnostech dalšího ubytování
- Sdělit adresu pro doručování
- Ověřit vykázání na tísňové lince 158

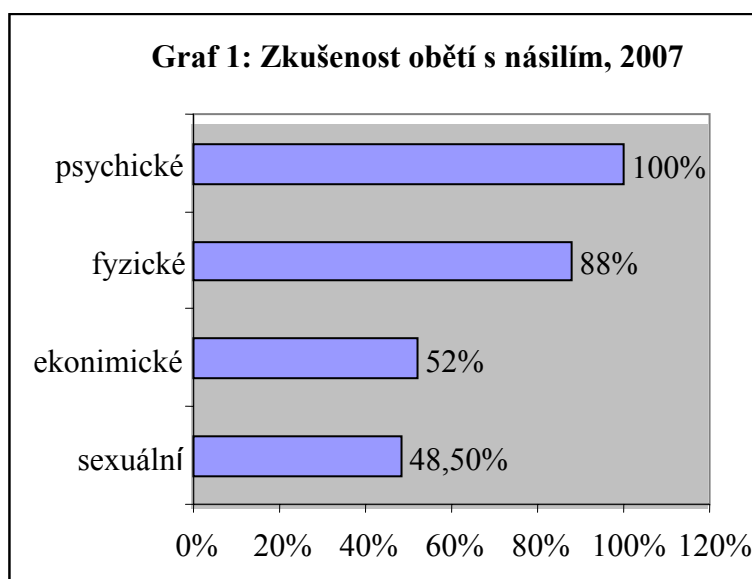
- Vyzvednout si kopii úředního záznamu o vykázání.⁸

3. Druhy domácího násilí

Domácí násilí je popřením toho, co rodina znamená, relativizuje základní lidské hodnoty a ponižuje základní lidská práva. Dále záleží na tom, na kom je pácháno (osoba blízká), a kde je pácháno (za zavřenými dveřmi). Druhy násilného jednání v rodině a domácnosti nejčastěji uváděné:

- **fyziké** – strkáním, fackování, bití pěstmi, tahání za vlasy, pálení, kopání, smýkání, ohrožování zbraní nebo nožem, házení předmětů, znehybňování obětí např. přivazováním, zatlačování do kouta
- **psychické** – zahrnuje zejména slovní týrání, ponižování, zesměšňování na veřejnosti i v soukromí, permanentní kontrolu chodu dne, výslechy, vyhrožování zmrzačením nebo zveřejněním difamujících údajů o oběti
- **sexuální** – zahrnuje všechny sexuální činy, které jsou na oběti vynucovány, které oběť podstupuje nedobrovolně či s nechtí
- **ekonomické** – znamená zamezení možnosti oběti disponovat finančními prostředky, ať rodinnými nebo vlastními

⁸ http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=506

Zdroj: Občanské sdružení ROSA

3.1 Formy násilného jednání

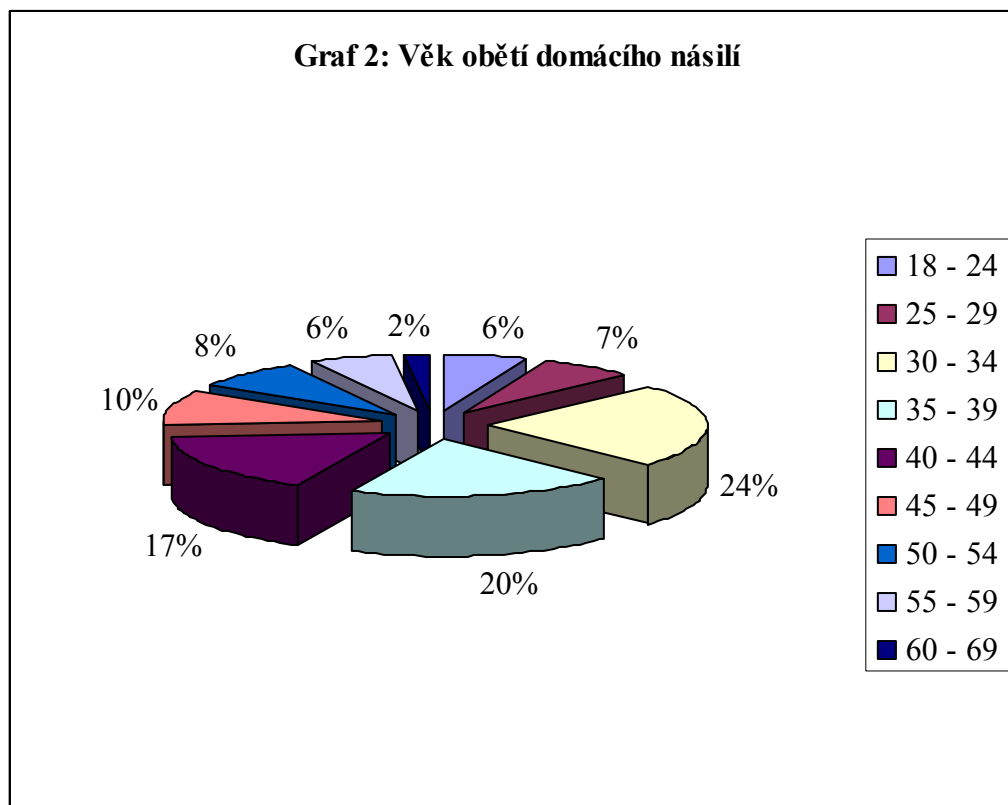
- **sociální izolace:** znamená absolutní uzavření rodiny, zákaz styku s příbuznými a s přáteli, zákaz telefonování, vycházení, přikazování chování, oblékání, rozhodování o tom, co je a co není vhodné. Vyčerpávající dohled nad životem, zákaz nebo naopak určování literatury, poslouchání televize, rádia, omezování nebo zákaz jakýchkoliv zájmů.
- **zastrašování:** použití křiku, demonstrace síly, vyvolávání strachu, gesta, ničení majetku, týrání zvířat, vyhrožování. Dále používání výhrůžek typu opuštění rodiny, spáchání vraždy dětí nebo partnerky, vlastní sebevražda, uzavření partnerky do blázince, odnětí dětí
- **vyčerpávání:** přikazování někdy až nesmyslné práce, odpírání spánku, potravy, tekutin
- **citové týrání:** permanentní nadávky, kritizování, sekýrování, vyvolávání pocitu viny za situaci, popírání faktu násilí s tím, že „oběti se něco zdá“, občasným poskytováním laskavosti, odpíráním pozornosti, demonstrací milostného poměru s jinou osobou

- **ekonomické týrání:** zákaz získání nebo udržení zaměstnání, přidělování kapesného, přinucení žádat o prostředky na obživu, dennodenní kontrola nákupů, znemožnění přístupu k rodinným příjmům nebo naopak neposkytování finančních prostředků na chod rodiny, vystavování rodiny hladu, chladu, nedostatku oblečení, hygieny, rozprodávání zařízení domácnosti, neplacení nákladů spojených s bydlením, nerespektování a popírání potřeb dětí
- **vydírání:** jehož nástrojem jsou zejména děti, je označování oběti za špatnou matku (popř. otce), navádění dětí proti druhému rodiči, vulgární a násilné chování, pohrůžky, že v případě odchodu druhý rodič už děti neuvidí
- **zneužívání „práv“ muže:** zacházení s obětí jako se služkou, nadřazené a povýšené chování, osvojení si právo o všem rozhodovat, být tím, kdo určuje role v domácnosti.⁹

Jako rizikové faktory domácího násilí jsou nejčastěji uváděny: nerovnost pohlaví, mladší věk (18 - 30) , chudoba, odluka, kriminální kariéra, etnická otázka, nezaměstnanost, drogy, nesezdané soužití, základní vzdělání, jeden z partnerů, eventuelně oba vyrůstali v násilných rodinných vztazích, předchází útok nebo recidivující násilí v současném vztahu.¹⁰

⁹ VOŇKOVÁ, J., *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*, Profem, Praha, 2004, s. 20-21

¹⁰ VOŇKOVÁ, J., *Metodický rámec práce intervenčních center a podpora jejich vzniku*, Bílý kruh bezpečí, Praha, 2007, s. 6

Zdroj: Občanské sdružení ROSA

3.2 Statistika násilného jednání

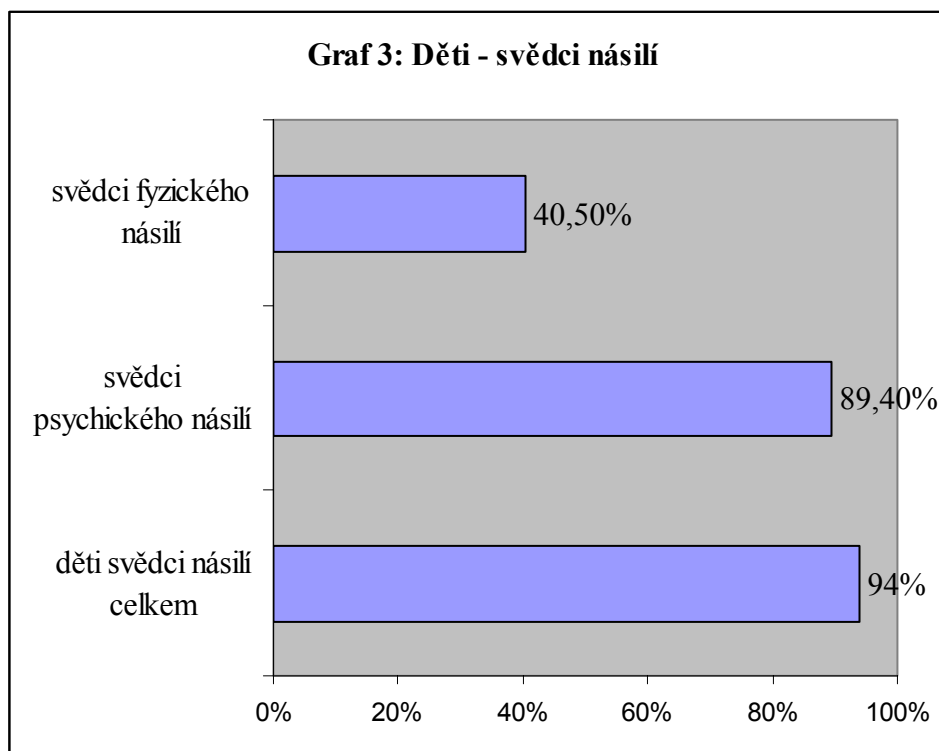
V květnu roku 2001 zveřejnila agentura STEM výsledky prvního reprezentativního sociologického výzkumu v ČR provedeného pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR. Výzkumu se účastnilo 1724 respondentů starších 15 let. Zjištěná fakta:

- každý šestý občan v ČR přiznává násilí ve svém partnerském vztahu, tzn. že domácím násilím v České republice trpí minimálně 16% populace ve věku od 15 let. Charakteristickým znakem domácího násilí v naší zemi je jeho dlouhodobost a převaha násilí fyzického, které je provázáno psychickým týráním
- tři pětiny populace starší 15 let znají případy násilí mezi partnery z doslechu, více než čtvrtina se s ním setkala přímo (jako svědek, jako oběť, případně jako násilník.)

- dvě třetiny našich občanů soudí, že domácí násilí je závažný jev, o němž nelze mlčet. Společnost nemůže domácí násilí tolerovat, protože její rodina sama nevyřeší – to je názor většiny naší populace (71%)
- celé čtyři pětiny občanů jsou přesvědčeny, že k projevům domácího násilí nesmí zůstat okolí (příbuzní, sousedé, lékař, policie) lhostejné
- avšak každý druhý člověk by tváří v tvář domácímu násilí váhal s pomocí, nebo by ho nechal bez povšimnutí. V naší zemi lidem chybí informace o tom, jak se domácímu násilí bránit. Dostatek takových informací má totiž jen necelá pětina obyvatel ČR
- dvě třetiny obyvatel ČR se mylně domnívají, že napohled slušní lidé se domácího násilí nedopouštějí. Tři pětiny občanů jsou pod vlivem mýtů a předsudků přesvědčeny, že oběťmi domácího násilí se stávají jen slabé a bojácné ženy
- v 84% našich domácností zakalených násilím vyrůstají děti. V 69% z těchto domácností se násilí mezi dospělými partnery dokonce odehrává v přítomnosti dětí. Tento údaj vysoce převyšuje poznatky zahraničních výzkumů a je alarmující. Děti si v rodině osvojují základní postoje a v dospělosti kopírují vzorce chování svých rodičů ve vlastních partnerských vztazích
- oběť vyhledá oficiální pomoc v průměru až po šesti letech strádání za zavřenými dveřmi. Rozhodne se k tomuto kroku zpravidla až tehdy, když jí podle jejich vlastních slov „jde o život“
- oběti domácího násilí se snaží vystoupit ze soukromí na veřejnost dvojitým způsobem: nejčastěji hledají pomoc u lékaře a ochranu u policie¹¹

¹¹ MARVANOVÁ, B. A KOL., *Partnerské násilí*, Linde, Praha, 2007, s. 79-81

Uvádí se také, že v ČR pravděpodobnost být napadena, poraněna, usmrcena v kruhu rodiny je třikrát větší než pravděpodobnost napadení na ulici a že každou osmou ženu její partner bije.

Zdroj: Občanské sdružení ROSA

Prevence domácího násilí, postih jeho pachatelů i ochrana a pomoc obětem domácího násilí předpokládají změnu pohledu společnosti na problematiku domácího násilí. Tato změna se neobejde bez rozčarování, diskusí a rozvrácení vžitých představ. Musíme vzít v potaz, že:

- rodina není vždy místem klidu a ochrany, tzv. rodinným hnízdem
- osoby blízké si mohou velice ubližovat. Ta osoba, která cílevědomě ubližuje, rozhodně způsobenou újmu sama na sobě necítí
- násilný trestný čin je násilným trestným činem, ať je spáchána na veřejnosti nebo v soukromí, a povinností státu je pachatele potrestat
- dispozičním právem poškozené/-ho, tedy podmínkou pro zahájení trestního stíhání jen s výslovným souhlasem osoby blízké, se odpovědnost státu přenáší na bedra oběti. Můžeme zde hovořit o sekundární viktimizaci ze strany státu

- institut předběžných opatření, kterými disponuje OSŘ, by mohl a měl sloužit k ochraně práv obětí a omezení práv násilníka
- tam, kde v situaci domácího násilí vyrůstají děti, musí intervenovat stát prostřednictvím orgánů sociálněprávní ochrany dětí. Takovou úpravu nacházíme v řadě zákonů (např. Velké Británie, Irsko, Rakousko, Německo)
- opatrovnické soudy musí najít vyvážený pohled na práva a povinnosti rodičů k nezletilým dětem a rozhodovat v nejlepším zájmu dítěte
- namísto ignorace společnosti, která před domácím násilím zavírá oči a tzv. respektuje soukromí rodiny, posilovat empatii společnosti s oběťmi domácího násilí
- místo sekundární viktimizace, které jsou oběti často vystaveny ze strany státních orgánů, poskytovat obětem pomoc s gestem vstřícnosti a porozumění
- změna postoje společnosti je možná prosociální, právní a mravní výchovou ve výukových programech škol všech stupňů. Zcitlivění státních pracovníků k situacím domácího násilí pak snad lze dosáhnout cílenou osvětou kampaní směřující k jednotlivým profesním skupinám.¹²

3.3 Co dělat v případě domácího násilí (viz. Příloha I)

Pokud dojde k domácímu násilí, je nutné okamžitě vyhledat odbornou pomoc. V případě, že dojde k napadení opakovaně je třeba:

- zavolat policii a podrobně sdělit průběh incidentu – domácí násilí je trestný čin a policie je povinná na tísňové volání zareagovat a zasáhnout
- vyhledat lékařské ošetření – požádejte o vystavení lékařské zprávy, ve které bude uvedeno, kdo vám zranění způsobil, a popsány jeho následky (viz. Příloha II)
- pořídit si fotodokumentaci se záznamem datumu a času – viditelné známky napadení, a to tělesná poranění i hmotné škody
- kontaktovat odborné pracoviště – požádejte o pomoc při dalším řešení vaší situace.

¹² VOŇKOVÁ, J., *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*, Profem, Praha, 2004, s. 37-39

Pokud se oběť domácího násilí rozhodla odejít z domácnosti, kde žije s násilnickou osobou, je třeba, aby si s sebou vzala tyto důležité doklady nebo alespoň jejich kopie. (viz. Příloha III)

- občanský průkaz, pas (i dětí)
- rodný list (i dětí)
- řidičský průkaz a technický průkaz od auta
- oddací list
- doklady k bankovním účtům, vkladní knížky, životní pojištění...
- kartu pojištěnce (i dětí)
- nájemní smlouvu od bytu ¹³

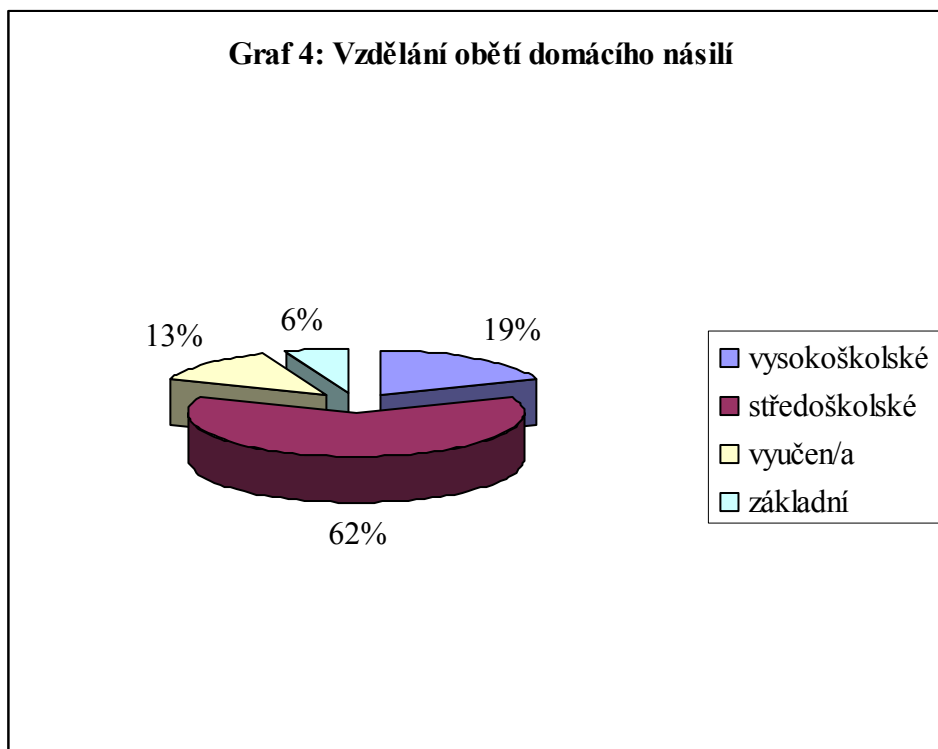
4. Mýty o domácím násilí

Domácí násilí se týká jen sociálně slabších vrstev

Domácí násilí se vyskytuje ve všech sociálních skupinách, nezávisle na vzdělání či ekonomické situaci pachatele či oběti. Domácí násilí nedělá rozdíly mezi lidmi. Může se přihodit komukoliv, kdekoliv a bez závislosti na věku, společenském postavení, národnosti nebo povolání. Požádáte-li lidi, aby popsali typ ženy, která je obětí domácího násilí, mnoho z nich vám řekne, že to je matka snažící se vyžít z podpory, žijící v nuzných podmínkách a s nezaměstnaným manželem. Ženy v těchto podmínkách opravdu trpí. Ale spektrum obětí domácího násilí je mnohem širší a jeho oběťmi jsou ženy ze všech společenských stavů.

¹³ <http://www.kosmetika-avon.cz/33r-AVON-proti-domacimu-nasili.html>

Graf 4: Vzdělání obětí domácího násilí

Zdroj: Občanské sdružení ROSA

Domácí násilí není běžné, týká se jen několika málo rodin

Podle reprezentativního výzkumu, provedeného v roce 2003 v České Republice Sociologickým ústavem AV ČR a Filozofické fakulty UK, zažije některou z forem domácího násilí za svůj život 38% žen.

Domácí násilí jsou spíš hádky, „italská manželství“

K domácímu násilí dochází záměrně a opakovaně. Je třeba odlišit běžný manželský či partnerský konflikt, při němž proti sobě stojí dva jedinci ve stejné pozici a domácí násilí – kde to je vystrašená oběť a násilník. Domácí násilí navíc není jen hádkou – kromě psychického teroru (vyhrožování, ponižování, odpírání potravy či spánku) často dochází k surovému fyzickému napadání, které končí vážným zraněním s celoživotními následky či dokonce smrtí.

Příčinou domácího násilí je především alkoholismus partnera

Příčinou domácího násilí je snaha získat kontrolu nad partnerem. Alkohol může sloužit jako „spouštěcí prvek“ nebo jako výmluva, není ale příčinou násilí. Oběti i násilníci si často domácí násilí spojují s přemírou alkoholu. Vazba mezi agresivním chováním

a alkoholem bezpochyby existuje.¹⁴ Podle studie odborného periodika British Medical Journal má 74 agresorů ze sta problémy s alkoholem. Jiné studie, zejména americké, naznačují, že 36 – 52% mužů, kteří bijí ženy, zároveň pije. Bylo by však přehnaně jednoduché říci, že alkohol je příčinou domácího násilí. Někdy to je jen pouhá výmluva. Muž, který má problémy s alkoholem, může bít svou ženu i tehdy, když není pod jeho vlivem. Díky skleničce agresor spíše ztrácí zábrany a dává snadněji průchod skrytým násilným sklonům. Je možné, že často mívá chuť ženu uhodit, ale drží se zpátky, protože se třeba bojí, aby ho neviděly děti. Když se napije, jeho úsudek je zamlžen a už mu to jako důvod, proč se držet zpátky, nepřipadá. Nebo mu pití dodá odvahy k činu, které se mu normálně nedostává.

Za domácí násilí si mohou ženy samy, muže totiž provokují

Řada pachatelů není ochotna převzít zodpovědnost za násilí, takže z něj obviňují oběť. Násilní partneři se na „vyprovokování“ k násilí vymlouvají často – důvodem k násilí podle nich může být cokoliv, co není podle jejich představ. Ovšem i kdyby je někdo „provokoval“, těžko by např. napadli kolegu či kolegyni v práci, spolucestujícího apod. K násilí se v rodině uchýlí proto, že mají pocit, že si to mohou dovolit, a proto, že chtějí získat nad partnerkou absolutní moc a kontrolu. Omluvou pro fyzické napadení či psychický teror ale nemůže být žádné jednání ani fakt, že se jedná o partnerku či manželku. Za násilí má vždy odpovědnost ten, kdo se ho dopouští. Pouze on má možnost rozhodnout, jak se bude chovat, zda použije násilí či nikoliv. Domácí násilí nebývá nezvládnutím konfliktu, ale chováním, které má vést k získání kontroly a moci nad partnerkou (popř. partnerem) a jejím udržením.

Ženy mají násilí ve vztahu rády

Druhý nejčastěji rozšířený mýtus, často podporovaný porno průmyslem. Prakticky žádná žena však netouží po soužití, v němž by byla tlučena, ponižována, psychicky deptána.

Situace asi není tak strašná, jinak by partnerka od násilníka odešla

Ženy neodcházejí od násilného partnera z řady důvodů – chtějí zachovat dětem úplnou rodinu, mají k partnerovi stále citový vztah, omlouvají jeho jednání a hledají chyby především v sobě. Mezi důvody, proč oběť neodejde, ale patří i strach z fyzického

¹⁴ ZAPLETAL, J. A KOL., *Kriminologie*. 3. vyd., PA ČR, Praha, 2001, s. 56

napadení, zastrasování a vydírání ze strany partnera, pocit bezmoci a beznaděje, ekonomická závislost. Samotný odchod navíc domácí násilí nevyřeší – řada pachatelů se násilí dopouští i nadále a snaží se získat ztracenou kontrolu nad obětí.

Oběť a pachatele domácího násilí lze snadno rozpoznat

Domácí násilí může být skryto za zdmi domova po velmi dlouhou dobu a to i před příbuznými obětí. Ta se totiž za násilí stydí nebo se obává reakce pachatele, a tak svá zranění maskuje, případně je vysvětluje jinými příčinami. Naopak násilní partneři se svému okolí jeví jako příjemní a sympatičtí lidé, kteří se ke své partnerce a dětem chovají dobře – násilí se totiž dopouštějí pouze vůči své partnerce a v soukromí.

Pomoc obětem násilí znesnadňují mýty, ale také popírání tohoto jevu. To probíhá na několika úrovních:

- **popírání existence** domácího násilí (žádný takový problém není)
- **popírání závažnosti** domácího násilí (problém existuje, ale není příliš závažný)
- **popírání řešitelnosti** domácího násilí (s tímto problémem se nedá nic dělat)¹⁵

5. Cyklus násilí

Domácí násilí se zpravidla odehrává v cyklech, a proto je pro ženu těžké vztah ukončit. Epizoda násilí je obvykle následována obdobím pokání. Agresor svých činů lituje a slibuje, že se změní. Snaží se ženu přesvědčit, že v budoucnu bude všechno jiné, a prosí o odpuštění. Pokud to žena akceptuje a zůstane s ním, následuje období líbánek, vztah je úžasný a všechno se zdá být na dobré cestě. Časem se ale napětí začne opět stupňovat, vyvrcholí dalším násilným incidentem a cyklus se opakuje. Tento cyklus může být velmi pomalý, ale může se opakovat i víckrát denně.

Hlavní problém pro ženu spočívá v tom, že nejlogičtější doba, kdy by měla partnera opustit, následuje hned po incidentu. V tomto období je násilí čerstvě uloženo v paměti a oběť má nejsilnější motivaci. Je to však i doba, kdy jsou ochromující účinky agrese nejsilnější. Než se oběť vzpamatuje z bezprostředního šoku a najde sílu, aby se začala zabývat praktickými otázkami opuštění domova, její partner se už nejspíš dostal

¹⁵ <http://www.rosa-os.cz/domaci-nasili/myty-o-domacim-nasili/>

do fáze pokání a vztah směřuje do období líbánek. V této fázi má žena nejvíce naděje – což je přece to, co hledá, když uvažuje o tom, jestli má odejít nebo ne. Když se ve vztahu vše daří, snáze uvěří tomu, že tento násilný incident byl opravdu poslední a že agresor splní svůj slib a změní se. A tak zůstává – agrese se opakuje a žena upadá hlouběji a hlouběji do pastí domácího násilí. Jinými slovy, tento cyklus ukazuje, že žena musí agresora opustit v době, kdy k tomu má nejméně důvodů.

5.1 Proč ženy zůstávají s agresorem

Strach z odplaty

Mnoho agresorů se záměrně snaží oběti odradit od odchodu výhrůžkami, co jim provedou, když se pokusí odejít („Jestli mě opustíš, najdu si tě a zabiju“.). Některé oběti sice seberou odvalu a agresora opustí, ale on si je najde a své výhrůžky splní, čímž je donutí vrátit se domů. Přemýšlet o dalším odchodu je dvojnásobně těžké – oběť zná důsledky, které nastanou, když se o to pokusí. Oběť mívá pocit, že dokud je doma, ví, jak se bude agresor chovat. Může předvídat, kdy se bude chovat násilně, a má pocit, že se s tím ve známém prostředí snadněji vypořádá. Myslí si, že když odejde, situace bude nepředvídatelná, a tudíž mnohem děsivější.

Láska k partnerovi

Žena by především vůbec v takovém vztahu nezůstala, kdyby k svému partnerovi něco necítila. Je vcelku běžné, že žena svého partnera nepřestane milovat, ani když se objeví násilí. V jiných ohledech to může být dobrý partner. Třeba se nechoval vždycky násilně – v mnoha vztazích se násilí projevilo až po svatbě nebo po těhotenství. Žena mívá pocit, že jedině díky její neustálé podpoře bude mít partner dost síly na to, aby se změnil. Má pocit, že za ním musí stát a podpořit ho při terapii nebo v těžkém období. Může mít tradiční představy o manželství – že žena má stát při svém muži. Jestliže se takto cítí, nemá smysl jí tvrdit, že dělá chybu, když chce zůstat. Znamenalo by to žádat ji, aby se vzdala naděje na zachování vztahu, což nemusí být nutně ta nejlepší věc.

Tlak církve nebo rodiny

Jiné ženy cítí, že agresora přestaly milovat. Mají pocit, že vztah skončil a už jej nelze nikdy vzkřísit, nebo mohou agresora stále ještě milovat, ale musejí ho kvůli své

vlastní bezpečnosti opustit. Přesto je ale církev nebo rodina mohou přesvědčovat, aby neodcházely. V křesťanském svatebním obřadu stojí slova „v dobrém i ve zlém.“ Náboženské kruhy nebo velmi konzervativní rodiče si je vykládají tak, že žena má setrvat v manželství i přes násilí. Jinak by porušila svou slavnostní přísahu. I sama žena může mít takové zásady a ocitne se v situaci, kdy nemůže vyhrát. Díky své silné víře dokáže utrpení snášet. Nedokáže se smířit s představou, že by mohla ztratit uznání svého Boha a představitelů církve. Bylo by to pro ni horší než přetrvávající násilí.

Starost o děti

Žena se může rozhodnout, že v násilném vztahu zůstane kvůli dětem. Násilí třeba není cíleno na děti a agresor se jinak chová jako dobrý otec. Matka může mít pocit, že svým dětem nemůže odepřít prospěch ze života s oběma rodiči. Děti samy na ni mohou dokonce tlačit, aby neopouštěla tatínka, pokud samy nedokážou situaci plně pochopit. Dalším případem je situace, kdy se oběť vážně obává, že opustí-li domov, o své děti přijde. Bojí se, že ji budou sociální pracovníci považovat za špatnou matku, když je s sebou přivede do azylového domu a umístí je do ústavní péče. Nebo jí agresor vyhrožuje, že pokud ho opustí, bude o děti bojovat u soudu. V nejkrajnějších případech může agresor ženě dokonce vyhrožovat tím, že pokud ho opustí, zabije děti i sebe. Noviny přinášejí dostatek podobných zpráv na to, aby to některé ženy považovaly za reálnou hrozbu. Žena má prostě pocit, že nemůže riskovat to, že o své děti přijde.

Sebeobviňování

Už jsme se dozvěděli, že oběti z násilí často viní samy sebe. Ženám, které o sobě takto smýšlejí, připadá nepatřičné, aby vztah ukončily. Mívají pocit, že by měly zůstat a změnit se, aby už násilí nevyvolávaly. V naší společnosti je žena rovněž často hodnocena ve světle svých vztahů s muži. Žena žijící ve spokojeném manželství s hodnými dětmi je chápána jako úspěšná. Pokud se však vztah rozpadne, někteří z toho budou vždy vinit ženu, bez ohledu na pozadí situace. Žena s úspěšnou kariérou – která třeba vychovává děti sama – často není brána jako ideální žena, protože nebyla schopná udržet vztah s mužem. Oběť tomu může sama věřit a myslet si, že když svého partnera opustí, selže. Protože nechce zklamat, rozhodne se zůstat. Žena, která toto přesvědčení nesdílí, se přesto může obávat, že se na ni budou ostatní dívat skrz prsty. Tato situace je zvláště těžká, pokud se k ní takto chovají členové rodiny nebo přátelé. Pokud žena hledá únik ze situace, ve které se cítí méněcenná a selhávající, může jí připadat, že když odejde, ocitne se ve stejné situaci, a tudíž to není řešení.

Finanční závislost

Ženy jsou až příliš často na agresorovi finančně závislé. Přesvědčili jsme se, že to může být agresorův záměr. Nebo žena nemůže pracovat, protože má malé děti nebo nemá žádnou kvalifikaci. Je možné, že žije ve venkovské oblasti nebo v místě s vysokou nezaměstnaností, kde nemůže sehnat práci. Možná neví, že když odejde z domova, má nárok na dávky sociální podpory. Nebo ví, jak nízký příjem by po opuštění domova měla, a rozhodne se, že nemůže dopustit, aby její děti takto trpěly. Rovněž ví, že pokud se rozhodne odejít, bude tak třeba muset učinit ze dne na den, bez varování, aby se vyhnula odplatě. V takovém případě si s sebou nebude moci vzít žádný nábytek ani vybavení domácnosti. Když dostane od obce jiný byt, jak jej bude moci vybavit z podpory? Je možné, že neví, jaká má ze zákona práva, nebo jí připadá, že nemůže řešit finanční záležitosti soudní cestou. Proto může mít pocit, že si nemůže dovolit z domova odejít.

Imigrační zákony a ztráta komunity

Ženy, které přísluší k etnickým menšinám, mohou čelit ještě dalším nátlakům. Například ve Velké Británii, pokud vstoupily do země během posledního roku a zjistily, že jsou provdány za násilného muže, se vystavují podle imigračního zákona riziku, že rozhodnou-li se od muže odejít, budou muset zemi opustit. Ženy mohou rovněž pocházet ze společenství, kde se považuje za velkou ostudu, když žena opustí manželství nebo když žije mimo širší rodinu. Společenství může ve skutečnosti agresora podporovat a tlačit na oběť, aby zůstala „kvůli dobrému jménu své rodiny“. Odejít ze vztahu pak pro oběť znamená opustit i toto společenství, čímž se dostává do izolace a osamění. Svou roli zde může sehrát i náboženství, klade-li velký důraz na manželství nebo širší rodinu. Imigranti mohou mít rovněž problémy s jazykem nebo gramotností, a proto je pro ně daleko těžší zvládnout praktické stránky odchodu z domova a samostatného života.

Bez domova

Mnoho žen, které žijí v násilných vztazích, má pocit, že nemá kam jít. Třeba nemají žádné příbuzné nebo přátele, kde by mohly přespat. Třeba mají pocit, že mají-li odejít, musí se odstěhovat z oblasti, kde žijí, kde však také žije jejich rodina. Nebo je možné, že místní azylový dům je zrovna plný a nejbližší volný je tak daleko, že by žena nemohla dojíždět do práce. Anebo by mohla bydlet v azylovém domě, ale není

připravená na život v takovém zařízení. Možná má strach, jaké to tam bude, protože takovou formu bydlení ještě nikdy nezažila. Pokud má děti, musí brát v potaz také jejich potřeby. Nebo je možné, že se má kam obrátit na krátkou dobu, ale má strach, kde bude žít dlouhodobě. Třeba investovala všechny své peníze do domu, ale ten zůstal agresorovi. Skutečnost, že žena takhle uvažuje, neznamená, že je materialistická, nebo že násilí není tak hrozné. Opustit domov, aniž by měla kam jít – zejména pokud se to týká dětí – je velký krok. Nalézt nové ubytování není snadné a vyžaduje mnoho času a energie, které se mnohým obětem nedostává.

Shromažďování informací

Žena může prozatím stále žít v násilném vztahu, ale už hledá informace, jak by bylo možné odejít. Musí zvážit mnoho věcí, a to nějakou dobu trvá. Organizace, které obětem pomáhají, se často setkávají s tím, že ženy si nechají poradit, ale jednají až o týdny, měsíce a někdy i roky později. Může se stát, že ženě trvá dlouho, než sestaví praktický plán na opuštění domova. Může ho odložit z praktických důvodů – za rok třeba její nejstarší dítě bude stejně měnit školu, takže se rozhodne, že počká, aby to jeho život narušilo co nejméně. Nebo ví, že za tři měsíce pojede manžel na služební cestu, takže bude mít šanci odejít a začít znovu dřív, než na to přijde. Anebo oběť pouze sbírá odvahu a ujišťuje se, že ukončit vztah bylo správné rozhodnutí.

Právo si vybrat

Nemůžeme předpokládat, že žena, která setrvala v násilném vztahu po prvním či dalším útoku, už nikdy neodejde. Ženy často hledají pomoc po letech týrání. Pro nezavěšeného člověka se nezdá útok, po kterém se žena rozhodne odejít, nijak neliší od těch předchozích. Ale žena dosáhla kritického bodu. Jedna rána může být tou poslední kapkou. Ženy, které se rozhodnou zůstat, by nikdy neměly být souzeny. Je to přesně tak – je to jejich volba. Na domácím násilí je hrozné to, že bere obětem jejich důstojnost a právo se rozhodovat. Součástí obnovení života obětí je možnost si uvědomit, že mají právo si vybrat. To se týká i situace, kdy se rozhodnou snášet násilí z některého výše zmíněného důvodu. I ženy, které se rozhodnou zůstat, mají nárok na pomoc.¹⁶

¹⁶ CONWAYOVÁ, HELEN L., *Domácí násilí*, Albatros, Praha, 2007, s. 61

5.2 Jak poškozuje domácí násilí oběť

Domácí násilí se zakládá na reviktimizaci, tj. opakovaném poškozování oběti. To je vůbec nejmarkantnější znak domácího násilí. Z toho plyne prostá skutečnost: vždy máme co činit s tzv. mnohonásobnými oběťmi. Opakovaně jsou totiž zraňovány (ať už fyzicky, psychicky, emocionálně či sexuálně) osobou, které původně důvěřovaly natolik, že s ní navázaly pevný partnerský vztah. Domácí násilí v jakékoliv podobě má vždy silně devastující účinky na tělo i duši oběti. To, co zřejmě nejvíc paralyzuje oběť domácího násilí, je těsná provázanost a často i závislost na trýzniteli.

K typickým důsledkům domácího násilí patří pestrý obraz příznaků:

- zvýšená psychická vulnerabilita (zranitelnost)
- ztráta sebevědomí
- ztráta životních iluzí, o které se opírá duševní stabilita
- pocit bezmoci
- intenzivní pocit viny, sebeobviňování
- nápadná oddanost vůči trýzniteli (u dětí se v této souvislosti používá i výraz psi oddanost)
- emocionální labilita
- vymizení radosti ze života, ztráta osobních perspektiv
- získaná nedůvěra ve vlastní síly
- sebedestruktivní či depresivní ladění

Při zjišťování či „měření“ hloubky dopadu domácího násilí na oběť se běžně vychází z pojmu posttraumatické stresové poruchy. Její příznaky jsou považovány za normální, očekávanou reakcí oběti zejména u hrubých podob domácího násilí.

Pro živé případy domácího násilí bývá typické, že oběť i pachatel minimalizují rozsah a stupeň násilí. Zlaté pravidlo pro posuzování dopadu domácího násilí říká: když jsou dvě verze, pachatelova a oběti, není pravda uprostřed, nýbrž je ještě horší, než uvádí to závažnější líčení.

Jestliže oběť nevyhledá pomoc ve fázi akutní krize, tj. po vážném výbuchu domácího násilí zhruba do 6-ti týdnů od incidentu, je někdy těžké rozpoznat týranou ženu právě kvůli tendenci k minimalizaci.

Týrané ženy mohou v poradně uvádět jiné důvody pro své potíže. Je proto vhodné se vysloveně ptát na existenci domácího násilí, zvláště jestliže žena vykazuje výše uvedené příznaky. Signální význam mají zejména sebeobviňování a sebedestruktivní výroky. Dopad domácího násilí lze rozdělit do dvou oblastí, a to bezprostřední dopad jednotlivých výbuchů násilí a dlouhodobé důsledky domácího násilí.

Bezprostřední reakce na konkrétní sekvenci domácího násilí má obraz typické akutní krize. K důsledkům domácího násilí patří následující oblasti problematického chování oběti:

1. manipulace

týraná žena se naučí vnímat realitu pokřiveným, zmanipulovaným způsobem. Aby alespoň zdánlivě rozuměla tomu, co se jí děje, hledá pro sebe přijatelné vysvětlení. Například obviňuje sama sebe za výbuch násilí, neboť nesplnila očekávání partnera. Myslí si, že je povinna vyhovět okamžitě partnerovým přáním, i když jsou podivná. Ztrácí schopnost spolehlivě pro sebe rozlišit, co je a co není normální

2. zablokované ventilování vzteku

oběti domácího násilí se usilovně snaží utéci před konflikty. Nejsou schopny normálních reakcí, když si na nich někdo vylévá vztek, ani když samy cítí vztek. Odnaučily se vyjadřovat přímo své pocity, raději používají nepřímé způsoby, jako sarkasmus, pasivně-agresivní techniky či pomlouvání za zády

3. disociace

disociace je účinný způsob, jak otupit prožívání emocí. Jde o psychický mechanismus, který chrání oběť před tím, aby naplno prožívala bolest ať už fyzickou či psychickou. Má různé podoby. Může jít o úplné „vymazání pocitů“ (týraná žena vlastně nevnímá,

ačkoliv působí podněty), psychogenní amnézii (ohraňčenou ztrátu paměti) či v extrémní podobě pak o tzv. mnohočetnou osobnost.

4. minimalizace násilí

minimalizace vlastně souvisí s manipulováním reality. Oběť domácího násilí popírá vážnost incidentů i celkové situace, je to forma iluzorní obrany, protože jinak by se „musela zbláznit“. Minimalizace pomáhá redukovat strach z budoucího vývoje domácího násilí, činí problém menším.

5. přílišná ochota vyhovět

u osob týraných partnery časem vzniká nápadná tendence vyhovět násilníkovi, a tak eliminovat startéry pro výbuch jeho agrese. Tento naučený postup pak uplatňují i vůči jiným autoritám. Smyslem extrémní vstřícnosti je předcházet jakýmkoli konfliktům. Někdy se tento styl reagování objevuje i u zajatců.

Psychologická pomoc obětem domácího násilí se musí zaměřit právě na tyto důsledky. To také znamená, že při péči o oběti domácího násilí je nezbytné se přímo ptát na incidenty a výbuchy domácího násilí. Často se pracuje s předměty, fotodokumentací či svědectvím sousedů, které slouží jako pomůcky pro terapii oběti domácího násilí. Co se vlastně odehrálo, jak se choval pachatel a jak reagovala oběť, slouží k normalizaci symptomů. Pro oběť je důležité si uvědomit, že popsané symptomy představují zcela normální důsledky prožitých scén domácího násilí.¹⁷

Pracovat s představou, že oběť domácího násilí je duševně nemocná, by bylo chybné a neprofesionální. Poškodilo by to samotnou oběť, která se něčeho podobného intuitivně obává. Normalizace psychických problémů je prvním krokem k jejich odstranění. Jakmile se oběť vnitřně zklidní, je možné začít s rekonstrukcí zdravých způsobů myšlení a chování.¹⁸

¹⁷ VOŇKOVÁ, J., *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*: ProFem, Praha, s. 15

¹⁸ ČÍRTKOVÁ, L., *Vybrané výzkumy a teorie domácího násilí*. *Policista*, s. 2.

6. Pomoc obětem násilí

Je velmi těžké se s násilím ve vztahu vypořádat bez pomoci. Uvědomění si, že násilí nemusíte snášet, je jedna věc. Podniknutí nějakých praktických kroků, aby se situace změnila, je něco úplně jiného. Mnoho žen, které chtějí odejít, má pocit, že z praktických důvodů nemůže. Kdo je podpoří? Kde budou bydlet? Z čeho budou žít? Oběti žijící v násilném vztahu mohou tyto otázky připadat jako nepřekonatelné překážky. Ve skutečnosti je pomoc dostupná a jsou lidé, kteří je vyslyší.¹⁹

6.1. Jak probíhá realizace služby pro jednotlivé klienty – ADRA – Poradna pro oběti násilí a trestné činnosti

Uživatel zkontaktuje poradnu. První kontakt bývá nejčastěji telefonický. Telefonické objednání klienta je možné každý všední den mezi 9 – 15 hod a vždy v provozních hodinách. Sociální pracovník seznámí uživatele se službami, které poradna poskytuje. Poté zjistí zakázku, se kterou uživatel přichází a vyhodnotí situaci; zda se jedná o pomoc v oblasti sociálně právního poradenství nebo zda má uživatel zájem o psychologickou konzultaci, eventuálně obojí. Objedná uživatele na přesný termín na osobní konzultaci do poradny. (Konzultaci je možné se domluvit i mimo provozní dobu poradny, dle potřeb uživatele).

Při prvním osobním setkání s uživatelem, pokud to situace umožní, je podepsána „Dohoda o poskytované službě“. **„Dohoda o poskytnutí sociální služby – Sociálního poradenství“** je uzavírána v souladu s ustanovením §91 zákona č. 108/2006 Sb. O sociálních službách. Pokud nedojde k písemnému uzavření „Dohody“ (př. stav uživatele není vhodný k sepisování dohody; krizová intervence) musí být podepsána v nejbližším možném termínu. Tato dohoda obsahuje informace o poradně; o nabízených službách a také upřesňuje za jakých podmínek budou služby poskytnuty. Je zde definován cíl spolupráce (zakázka) mezi poradnou a uživatelem (vyplní sociální pracovník, který vede případ). V „Dohodě“ jsou uvedeny údaje o uživateli (uživatel má možnost zůstat v anonymitě, o čemž je předem informován) a dále jsou v „Dohodě“ uvedeny informace o ochraně osobních údajů uživatele.

Služba je poskytována prostřednictvím přímých konzultací s uživatelem, dále telefonických kontaktů s uživatelem a jednání s jednotlivými spolupracujícími organizacemi ve prospěch uživatele.

O průběhu spolupráce s uživatelem je vedena „Karta uživatele“, kde je zapsán průběh jednotlivých konzultací. Zadání původní zakázky stanovené v „Dohodě o poskytnuté službě“ se v průběhu realizace služby ověřuje a podle potřeb uživatele modifikuje tak, aby se neustále sledovala jeho spokojenost a byla řešena jeho aktuální krizová situace. Každý uživatel má právo kdykoli nahlédnout do své „Karty uživatele“.

6.2 Příklad dobré praxe

6.2.1 Kasuistika č. 1

Paní S. se na nás obrátila s žádostí o pomoc při řešení její tíživé životní situace v jejím partnerském vztahu, kdy svoji situaci popisuje jako domácí násilí. Tato její situace jak popisuje se stále zhoršuje. Hovořili jsme společně o možnosti párové terapie, kde jsme zpočátku viděli určitý prostor pro zlepšení situace v její rodině. Po domluvě s paní S. jsme ale dospěli k závěru, že tato párová terapie, kterou jsme ji nabízeli pro ni a jejího manžela není možná, protože její manžel by s takovou nabídkou nesouhlasil.

Rozhodli jsme se proto, že se budeme s paní S. setkávat na pravidelných terapeutických sezeních s ní osobně a společně budeme hledat cestu jak její velké trápení zmírnit nebo úplně vyřešit. Po nějakém čase paní S. vyjádřila obavy dále setrvávat ve společné domácnosti s jejím manželem, neboť napětí ve vztahu se zvýšilo na neúnosnou míru a má strach o své zdraví i o svůj život a další budoucnost své dcery. Hovoří o strachu z fyzického napadení. Její manžel jí vyhrožuje fyzickou likvidací, pokud by podala žádost o rozvod.

Rozhodla se, že prvním krokem k řešení celé situace bude odchod do bezpečného prostředí ke svým rodičům. Naše poradna po domluvě s paní S. kontaktovala sociální odbor v místě bydliště uživatelky, abychom informovali o průběhu naší spolupráce. Toto propojení naší poradny a sociálního úřadu cítila paní S.

¹⁹ CONWAYOVÁ, HELEN, L., *Domácí násilí*, Albatros, Praha, 2007, s. 89

jako velkou pomoc a podporu. Sociálnímu odboru byla podána písemná zpráva o průběhu spolupráce s klientkou.

Po zrealizování odchodu klientky od svého manžela a podání žádosti o rozvod z její strany jsme byli stále s klientkou v telefonickém kontaktu, kdy mohla dle své potřeby vše konzultovat.

Po určitém čase nás kontaktovala klientka s obavou společného setkání se s manželem. Paní S. jsme nabídli uskutečnit toto setkání v bezpečném prostředí na půdě poradny. Tato mediační schůzka proběhla a z ní vyplynula možnost pokračování párovou terapií.

6.2.2 Kasuistika č. 2

Paní A. kontaktovala naši poradnu z důvodu její tíživé situace a zejména ze strachu o svého 4-letého syna. Kontaktoval ji její bývalý partner a otec dítěte, který byl propuštěn z výkonu trestu. SMS zprávami, které ji posílá vyhrožuje likvidací jejího otce; unesením dítěte; varováním, aby dítě nedávala spát k oknu, že se mu může něco stát, apod. Na základě našeho doporučení paní A. podala v uvedené věci trestní oznámení na Obvodní oddělení Policie ČR v daném městě.

Její bývalý partner však nadále píše výhrůžné SMS zprávy; sleduje ji na cestě do práce; několik hodin na ní čeká před zaměstnáním; potom píše SMS zprávy o likvidaci konkrétních kolegů, apod. Klientka neví jaká další opatření má v této věci učinit, aby zabránila eventuálnímu splnění výhrůžek ze strany bývalého partnera a ochránila tak své dítě i ostatní. Paní A. byla poskytnuta trestně právní konzultace a dále naše poradna oslovila dopisem Obvodní oddělení Policie ČR v místě bydliště bývalého partnera klientky s popisem jeho jednání a s žádostí o učinění vhodných opatření proti jeho jednání.

Naše žádost byla ze strany Policie ČR vyřízena. Viz. odpověď „Se jmenovaným bylo hovořeno. Tento se ke svému jednání spočívající v obtěžujících telefonátech doznal a po poučení policejním orgánem sdělil, že svého jednání zanechá.“

6.2.3 Kasuistika č.3

Hillary se provdala za obchodníka ve středním věku, který žil až do svatby se svou matkou. Po svatbě se Hillary přistěhovala i se svým dospívajícím synem do bytu nad jejich podnikem, rušným obchodem se smíšeným zbožím. Od Hillary se brzy očekávalo, že bude v obchodě pomáhat – vlastně obchod začala vést. Měla dlouhou pracovní dobu, protože obchod se otevíral brzy ráno kvůli dennímu tisku a zavíral pozdě večer, aby se vyplatil prodej alkoholu. Když zrovna nepracovala u pokladny, očekávalo se od ní, že bude vést účetnictví a objednávat zásoby. Manžel jí odmítl za práci platit. Nedostávala ani žádné kapesné. Manžel prohlašoval, že prací v obchodě si vydělává na byt a stravu. Dovolená nepřipadala v úvahu, protože když nepracovala, stála manžela peníze. Hillary zpočátku využívala na nákup jídla a úhradu složenek na provoz domácnosti své malé úspory. Její manžel totiž složenky jednoduše ignoroval, dokud nepřišli soudní vykonavatelé nebo jim neodpojili plyn. Nakonec jí peníze došly. Tichyně nakupovala jídlo pro svého syna, jejího manžela, ale odmítala dovolit, aby se Hillary a její syn stravovali s nimi. Hillary dosti dlouho jedla pouze obilniny nebo jídlo z obchodu s prošlou záruční lhůtou. Její syn přežíval díky školním obědům a zbytkům, které pro něj Hillary dokázala v obchodě získat. Velmi zhubla a musela nosit šaty z dobročinných obchodů. Takto to šlo celé tři roky, než se jí podařilo přesvědčit úřady, že s manželem vedou oddělené domácnosti – přestože pod jednou střechou – a tudíž má nárok na podporu.

6.2.4 Kasuistika č. 4

Maggie měla dva roky vztah s mužem jménem Gary, nikdy spolu ale nežili. Během té doby se ukázalo, že její přítel má sklony k agresivnímu chování. Jednou či dvakrát ji uhodil a během jedné hádky rozbil kus nábytku v obývacím pokoji. Maggie se s ním nakonec rozešla a dala mu jasně najevo, že si nepřeje, aby chodil k ní domů. Mělo to jednu jedinou výjimku – měli spolu roční dceru a Maggie zajistila, aby si ji Gary každý týden ve stejnou dobu vyzvedl a strávil s ní víkend.

Zpočátku toto uspořádání fungovalo dobře. Maggie začala mít dojem, že svou minulost nechala za sebou a že vztah, který byl chybou, skončil. Jenže asi po třech

týdnech ji začal Gary obtěžovat. Volal jí a ptal se na dítě, ačkoliv se již předem dohodli. Používal to jako výmluvu a snažil se ji přesvědčit, aby se k němu zase vrátila. Když odmítla a zopakovala mu, že je konec, začal jí nadávat a obvinil ji z toho, že je špatná matka. Při několika příležitostech jí vyhrožoval násilím.

Asi šest týdnů po rozchodu přijala Maggie pozvání na skleničku od jednoho starého kamaráda ze školy, kterého náhodou potkala. Asi o půlnoci se vrátila domů a propustila paní na hlídání. Ve tři hodiny ráno jí zavolal rozzuřený Gary. Řekl, že jestli ji ještě jednou uvidí jít někam s jiným mužem, praští ji kladivem do hlavy a vezme si její dceru do opatrování. V tom okamžiku si Maggie uvědomila, že Gary nejspíš sleduje její dům. Znovu mu řekla, že vztah skončil.

O dva dny později k ní Gary přišel a začal bušit na dveře. Křičel, že ji zabije a že nakonec bude po jeho. Maggie mu neotevřela, ale volala na něj z okna, aby odešel. On odmítl, takže zavolala na policii, ale než přijela, už byl pryč. Za dva dny, když si to Maggie rozmyslela, přišla za advokátem, aby zjistila, jestli ji zákony nemohou nějak ochránit. Spolu s advokátem napsali Garymu odměřený dopis, že pokud ji nepřestane obtěžovat, zažádají o soudní příkaz. Ten den, kdy Gary dopis obdržel, ji čtyřikrát telefonoval, seřval ji, nadával a vyhrožoval, že ji zabije. Protože už vyzkoušela dopis, mohla nyní požádat o právní pomoc. Bylo potřeba dát dohromady všechny listiny pro soud. Zahrnovaly prohlášení, ve kterém bylo uvedeno vše, k čemu v minulosti došlo. Listiny se předaly na místní soud, který vydal žádost. Kancelář soudu stanovila, že slyšení se bude konat za tři dny. To proto, aby měl Gary čas se o slyšení dozvědět. Advokát zařídil, aby Garymu žádost doručil soukromý detektiv. Takto měl soud jistotu, že se Gary o slyšení dozvěděl – pokud detektiv místopřísežně prohlásí, že mu dokumenty předal, nemůže být o tom pochyb. Slyšení bylo brzo. Gary se na něm neukázal. Maggie s advokátem se tedy dostavili před soudce, předali mu místopřísežné prohlášení soukromého detektiva a řekli, že veškeré důkazy jsou v Maggiině místopřísežném prohlášení. To znamenalo, že nemusela před soudem vypovídat. Soudce vydal příkaz, že ji Gary nesmí pronásledovat, trýznit nebo jinak obtěžovat, vyhrožovat násilím nebo na ní násilí páchat a snažit se vstoupit nebo přímo vstoupit na její pozemek. Tento příkaz měl tříměsíční platnost. Po slyšení byl příkaz Garymu doručen soukromým detektivem. Příkaz platí od okamžiku, kdy je doručen, proto bylo potřeba, doručit ho co nejdříve. Detektiv tedy zamířil do místní hospody, kam Gary

chodíval, a příkaz mu doručil tam. Detektiv řekl, že Gary byl tak nespokojen, že po něm hodil púllitr – ale alespoň se vědělo, že Maggie je ochráněna.

6.2.5 Kasuistika č. 5

Dave a Kim žili mnoho let v násilném vztahu. Dave znovu a znovu sliboval, že se změní, ale vždy se opět uchýlí k násilí. Zpravidla to probíhá tak, že nejprve nastává období dřímajícího hněvu, kdy je Dave náladový, zasmušilý a nepředvídatelný. Nakonec vybuchne a velmi tvrdě Kim napadne, ale ihned potom se dostaví období „lúbánek“, kdy se chová jako milující manžel, kupuje jí dárky a věnuje jí velkou pozornost.

Poradenství pro páry Davovi pomůže, aby si uvědomil, jak hluboce násilí Kim poznamenává. Když pochopí, jak se Kim cítí, uvědomí si, že jeho chování není jen chvilkový výpadek, za který se může omluvit, ale hluboce zažitý vzorec týrání. Může pochopit, že jeho přístup k roli ženy a používání násilí, které se mohl naučit třeba od svého otce, nejsou správné. Poradce mu pomůže odnaučit se jeho obvyklé chování vůči Kim a osvojit si nový způsob, jak s ní jednat.

Během poradenství bude mít Kim příležitost ukázat Davovi, jak se cítí, což může být velmi posilující. Bude moci porozumět násilí tím, že bude sledovat Davův proces učení, a bude ho moci podpořit. Rovněž si však může začít uvědomovat, že období hromadícího se napětí je pro ni vlastně nejtěžší. Může si uvědomit, že se bojí nepředvídatelnosti Davovy nálady a čekání na nevyhnutelný útok víc než násilí samotného. Možná přijde na to, že aby toto období rychle přešlo, někdy možná udělá něco, co násilí vyprovokuje, aby se pár mohl rychle dostat do milující fáze.²⁰

6.2.6 Kasuistika č. 6

Synové paní Terezky se začali bát chodit ze školy domů. Jejich táta byl notorik. Měli strach, co je doma zase čeká. Byli svědky fyzického napadání své mámy, slovních útoků, urážek a ponižování. Když se starší hoch snažil tátu usměrnit, začal sklízet rány a urážky i on. „Na popud staršího syna jsem našla odvahu jednat,“ říká paní Terezka.

Manželovi do té doby stále dávala šanci, věřila, že se může změnit. Naposledy vydržel nepít devět dní. „Zažívala jsem jeho abstůky, krmila ho, dodávala podporu. Devátý den do toho znovu spadnul. Ten večer jsem se rozhodla. Vzali jsme doklady a učení dětí, pro syny jsem sbalila oblečení. Já si nevzala nic. Zapomněla jsem na sebe,“ popisuje Terežka útěk z domova. Ráno se syny zazvonila u dveří azylového domu. Azyl přijaly obě děti s nadšením. Oddechly si. Přestal je svazovat strach. Když starší chlapec zjistil, že máma si nic z domova nevzala, dodal si odvalu a vrátil se pro pár věcí. Otec jeho příchod nevnímal. Vyspával své další alkoholické opojení.

Alkohol v mém manželovi vyvolával vždycky agresi. Zprvu se jen hádal, zpochybňoval své otcovství, urážel mě a ponižoval. Pak mě začal fyzicky napadat,“ vzpomíná Terežka. Před dětmi, dokud byly opravdu malé, vše úspěšně tajila. I před lidmi v okolí. Svě modřiny a šrámy zdůvodňovala vlastní nešikovností a pády. Styděla se, že si vzala chlapa, který pije. „Ráno zíral na mé modřiny a šrámy. Házel vinu na mě, že jsem ho nejspíš vyprovokovala. Váhal, kdo je normální. Klečel a brečel, sliboval, že přestane pít. Opět jsem mu uvěřila.“

Její muž, zprvu úspěšný podnikatel zvyklý na množství peněz ve vlastní peněžence, dokázal být ve střízlivosti pozorný manžel. Terežka se starala o děti, on byl hlava rodiny, chlap schopný vydělat. Nedokázal ale šetřit. Pak přišel pád. „Podnikání manželovi nevyšlo, styděl se za sebe. Začal být tajný pijan. Po bytě jsem nacházela ukryté láhve. Nejspíš se na sebe nedokázal koukat jako střízlivý. Pak už potřeboval pít od rána do večera,“ říká Terežka. Agrese alkoholika se začala stupňovat.

S příchodem do azylového domu si paní Terežka našla novou práci. Kus odpovědnosti na sebe převzal i starší chlapec. „Po škole chodí na brigády. Snaží se vydělávat, drží nás nad vodou,“ oceňuje Terežka svého syna a v jejích očích se objevují slzy.

Se svými syny počítá každou korunu, splácení dluhy, aby nepřišli o družstevní byt, který museli ze dne na den opustit. Na bydlení v azylovém domě si Terežka přivydělává úklidem.

„Manžel je teď v léčebně. Nechci se už k němu vrátit. Jen z lítosti vztah nevybudujete. Doma jsem nebyla nic, jen samotář v bytě. Zapomínala jsem, že jsem

²⁰ CONWAYOVÁ, HELEN L., *Domáci násilí*, Albatros, Praha, 2007, s. 42-62

člověk. Byla jsem jen ta, která se o všechno musí starat. Synové ztratili úctu k tátovi, starší se s ním odmítá stýkat. Dnes jsem někdo úplně jiný. Chci být ženská s úsměvem. Nechci na děti přenášet negaci. Chci jim dát klidný domov.“²¹

7. Stalking

Stalking je další nebezpečnou formou násilí, které zatím v ČR nemá žádnou právní úpravu. Anglický výraz "stalking" původně znamenal stopovat (zvěř). V současné terminologii překlad slova "stalking" nabídne překladač výrazy: sledující, honba, lovecký... Z hlediska psychiatrie či kriminologie je slovo stalking chápáno jako zlovolné a úmyslné pronásledování a obtěžování jiné osoby, které pak u oběti snižuje kvalitu jejího života a ohrožuje její bezpečnost. Jinak řečeno, pod anglickým pojmem "stalking" si lze představit různé varianty pronásledování oběti.

Mezi nejdůležitější hlavní znaky patří opakované a dlouhodobé obtěžování jiné osoby (ať už známé či neznámé), nevyžádanou a nechtěnou pozorností.

Základní (typické) projevy nebezpečného pronásledování - stalkingu:

- 1) opakované a dlouhodobé pokusy kontaktovat oběť pomocí dopisů, telefonátů, e-mailů, SMS zpráv, zasíláním různých zásilek s dárky** - obsah těchto zpráv může být příjemný až veselý, ale též urážející, zastrašující. Výjimkou nejsou zprávy původně příjemné, snažící se získat odpověď či kontakt oběti, až později po zprávě urážející, nevkusné či zastrašující
- 2) demonstrování moci a síly stalkera** - V tomto případě stalker ve svých projevech dává důraz na přímé či nepřímé výhrůžky, které v oběti budí oprávněný strach a obavy. Do této kategorie patří například fyzické pronásledování oběti cestou do práce, na nákup nebo naopak zpět k domovu, pronásledování autem, čekání na oběť před domem apod. Výjimkou zde nejsou ani výhrůžky přímého násilí, vyhrůžky zabitím apod. V případě sadistického pronásledovatele, který se snaží důsledně a zcela kontrolovat život oběti je riziko napadení včetně usmrcení oběti podstatně vyšší. Pronásledovaná oběť pak bývá častou obětí sexuálně motivované vraždy.

²¹ http://www.acorus.cz/cz/pribehy-ohrozenych-osob/8_pribeh-pani-terezky:-stydela-se,-ze-si-vzala-chlapa.-ktery-pije.-.html

- 3) poškozování a ničení věcí** - Sem můžeme zařadit například poškrábané auto, lak poškozený sprejem, propíchané pneumatiky, rozbité okno bytu nebo likvidace domácího zvířete včetně poškozování osobních věcí. Můžeme sem zařadit například i zasilání virů e-mailem a tím mnohdy ztrátu dat v počítači oběti.

Legislativa

Legislativa je v tomto problému sterilní. Stalking - nebezpečné pronásledování - není v České republice zakotveno do právního řádu. Trestní zákon je v tomto případě prakticky nepoužitelný. Trestní zákon nebezpečné pronásledování nezná jako pojem ani jako trestný čin. Policie v naší zemi má velmi málo - ba přímo nedostatek - informací o těchto formách obtěžování, neexistují instrukce ani metodické pokyny jak v těchto případech postupovat (na rozdíl třeba od domácího násilí) a tím policie nemusí vzniklé nebezpečí správně vyhodnotit. Také v podstatě ani neumí kvalifikovaně poradit oběti. Důsledky pronásledování fyzické osoby, které nemá další projevy, není v našem právním řádu zakotveno. Pokud tedy v praxi dojde k pronásledování, může naplnit znaky trestného činu pouze s dalšími projevy útočnicka. Z pohledu občanskoprávního by se pak mohlo jednat o porušování práva na ochranu osobnosti. Z pohledu trestního zákona by mohlo jít např. o trestný čin omezování osobní svobody, (event. porušování domovní svobody), také např. o týrání osoby žijící ve společném bytě nebo domě. Některé z uvedených trestných činů mohou být právě stalkingem doprovázeny, avšak stalking jako takový (samostatně) trestný není.

Ani jiné evropské státy na tom nejsou o moc lépe, snad jen s výjimkou Německa, kde se legislativa připravuje. Naproti tomu v USA je stalkerství posuzováno jako trestný čin již od roku 1990. Zde je však třeba říci, že velký nárůst stalkerství jde ruku v ruce s rozvojem internetových technologií, které velmi přejí právě stalkerům. Zde je možné vysledovat technologický náskok USA před Evropou, a tím také stalkingu, protože moderní technologie stalkerům usnadňují jejich práci a rozšiřují jejich pole působnosti. Tak zvaní "kyber stalkeři" (kyber stalkers) využívají nepřehledných možností internetu a mobilní komunikace k tomu, aby své oběti vyhledávali, vybírali a později i obtěžovali. Využívat k tomu mohou např. chatů, zápisů do knihy návštěv jednotlivých obětí, zasilání e-mailů, SMS zpráv apod.

Jak se stalkingu bránit

- přímo a jednoznačně dejte stalkerovi na vědomí, že nemáte o jeho projevy zájem. Současně se bez výjimky vyhněte schůzkám, esemeskování apod. nové a nové kontakty stalkera jen posilují, neboť s jídlkem roste chuť
- pokud jste obětí obtěžování, využijte policii
- uchovejte si všechny projevy a důkazy obtěžování (záznamy telefonních hovorů, dopisy, e-maily, SMS zprávy...)
- po dobu obtěžování změňte své chování a zvyky (výměna zámek, změna nákupního střediska, pohybujte se po jiných trasách apod.)
- mimo domov se pohybujte s dalším členem rodiny nebo jinou důvěryhodnou osobou. Domluvte si vzájemný postup v případě, že nastane krizová situace
- noste u sebe legální prostředky pro svoji obranu (pepřový sprej, alarm, noste u sebe mobilní telefon pro případ přivolání pomoci)

Typologie stalkerů s ohledem na rizikovost pro oběť

a) Odmítnutý pronásledovatel

Tato osoba se dopouští pronásledování v důsledku rozčarování a roztrpčení z ukončeného vztahu. Může jít o vztah intimní, rodinný, pracovní či obchodní, není výjimkou i vztah terapeutický. Chování stalkera je následkem jeho touhy obnovit vztah nebo je odplatou, revanší za odmítnutí.

b) Hledač intimity

Tento typ touží po vztahu s osobou, která ho zaujala. Předpokládá, že bude její city opěťovat. Obvykle si vybírají osoby cizí nebo povrchně známé. Z jejich řad se rekrutuje většina pronásledovatelů celebrit. Neusilují primárně o sexuální vztah, ale dominuje touha po akceptaci uctívanou osobou, např. celebritou. Pronásledovatelé tohoto typu mívají obvykle prázdný život, smyšlený vztah je zpravidla jediným "vztahem" v jejich momentálním životě.

c) **Nekompetentní nápadník**

Tento typ chce nějaký poměr, ale nehledá intimitu ani opětovný vztah, ale hledá rande nebo sexuální schůzku. Tuto skupinu tvoří sociálně a interpersonálně málo způsobilí jedinci.

d) **Zlostný pronásledovatel**

Svou oběť úporně pronásleduje kvůli skutečnému či domnělému zranění, újmě, kterou mu oběť přivodila. Tito stalkeri vynikají ve vyhrožování a zastrašování, bývají až kverulantsky vytrvalí. Obtěžování jim přináší satisfakci, jde jim o moc a kontrolu nad obětí

e) **Predátorský pronásledovatel**

Jeho cílem je útočné až sexuálně agresivní chování. Vyznačuje se systematičností v postupech, sbírají informace o oběti, fantazírují o útoku. Je nutno dodat, že líčené vzorce chování se vyskytují i u některých sexuálních pachatelů.²²

8. Kvalitativní vyhodnocení poskytovaných služeb v organizaci ADRA

8.1 Cíl realizace sociální služby

Záměrem projektu je poskytnutí bezplatné, okamžité, ofenzivní, komplexní, sociálně právní, psychologické a psychoterapeutické pomoci přímým i nepřímým obětem trestné činnosti, obětem domácího násilí, osobám v nepříznivé sociální situaci nebo krizi, ve složité nebo obtížně řešitelné životní situaci, obětem živelných katastrof, nehod apod. Projekt je dále zaměřen na sociální práci s osobami, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností, zejména v rodinných, sousedských a pracovních vztazích.

Cílem je vyřešení obtížné životní situace uživatele jednak vlastní činností poradny, nebo zajištěním pomoci prostřednictvím dalších pomáhajících organizací a institucí a koordinací všech činností.

²² ČÍRTKOVÁ, L..., *Policejní psychologie*. 3. vyd., Portál, Praha, s. 122

Předpokládaný přínos

Popsanými činnostmi budou naplňovány zakázky uživatelů služby, budou řešeny jejich problémy a krize, odstraňovány příčiny vzniků krizových situací, uživatelé budou znát svá práva a povinnosti, budou schopni aktivizovat a využívat své vnitřní zdroje v běžném životě, pomocí sebeorganizace budou schopni naplňovat své životní potřeby, kvalita jejich života se zvýší.

8.2 Způsob hodnocení úspěšnosti

Kvalita služby se zjišťuje reflexí uživatelů služby

- s uživatelem je uzavřena zakázka, která se v průběhu realizace služby ověřuje a podle potřeb uživatele modifikuje tak, aby se neustále sledovala jeho spokojenost a byla řešena jeho aktuální krizová situace. Na závěr služby je zjišťováno, zda byla zakázka nebo zakázky splněny a v jaké kvalitě. Z informací od uživatelů je zřejmé, že zakázka je zcela splněna v 85 až 90 % případů.

Dále reflexí dalších institucí

- pracovnice sociálního odboru MM HK v mnoha případech kontaktují poradnu se zakázkou ve prospěch jejich klienta, která je řešena obvyklou činností poradny. V některých případech je zajišťována nová služba, kterou klient požaduje, např. asistence u předávání dětí mezi rozvedenými manželi, kde v minulosti docházelo např. k domácímu násilí a pro uživatele se jedná o krizovou, obtížně řešitelnou situaci. V případech probíhajícího občanskoprávního soudního řízení jsou zprávy poradny soudy akceptovány. Poradna splňuje hodnocení standardů kvality.

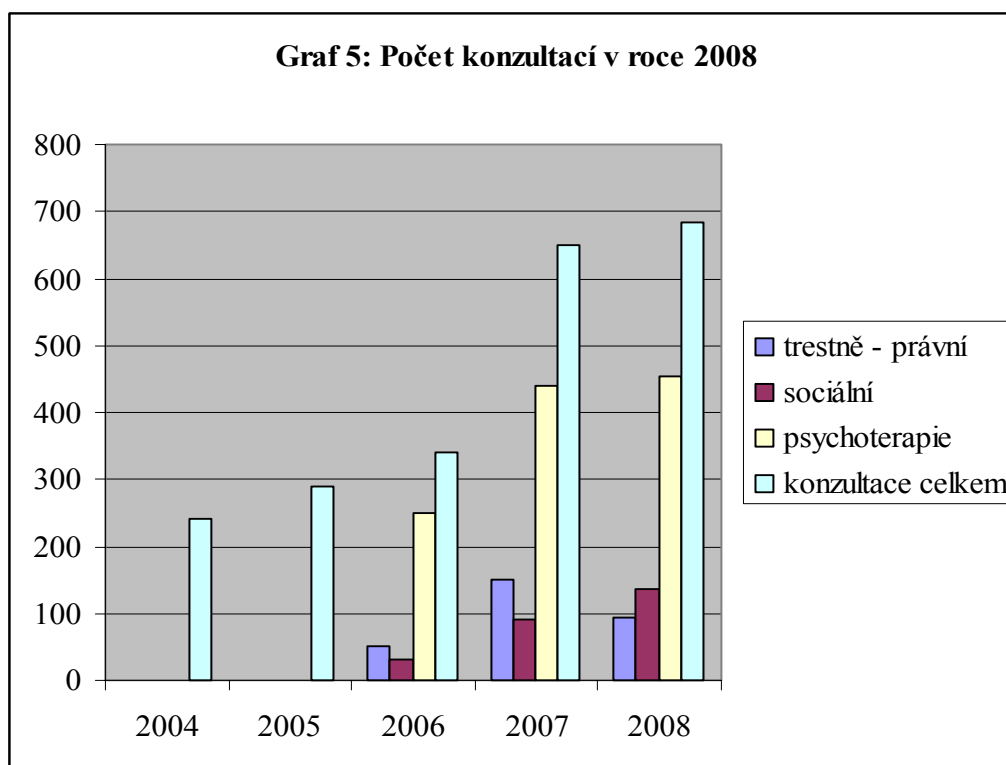
Poradna v r. 2008 úzce spolupracovala:

- 1/ Policie ČR - Hradci Králové, Nechanice, Bruntál
- 2/ Městská policie Hradec Králové – odbor prevence kriminality
- 3/ Sociální odbor Městských úřadů – Hradec Králové, Dobruška, Broumov, Náchod,
Praha 1, Poděbrady
- 4/ Intervenční centrum Hradec Králové
- 5/ Advokáti uživatelů
- 6/ Soud – Hradec Králové, Bruntál, Poděbrady
- 7/ Soudní znalkyně Pardubice
- 8/ Obvodní lékař Náchod
- 9/ Univerzita Hradec Králové - 5 studentů absolvovalo praxi
 - pomoc při vypracování 2 diplomových prací
 - 2 exkurze studentů v poradně

Počet konzultací v roce 2008:

V roce 2008 bylo poskytnuto 684 konzultací:

- psychoterapeutické konzultace	454
- trestně právní konzultace	94
- sociální konzultace	136

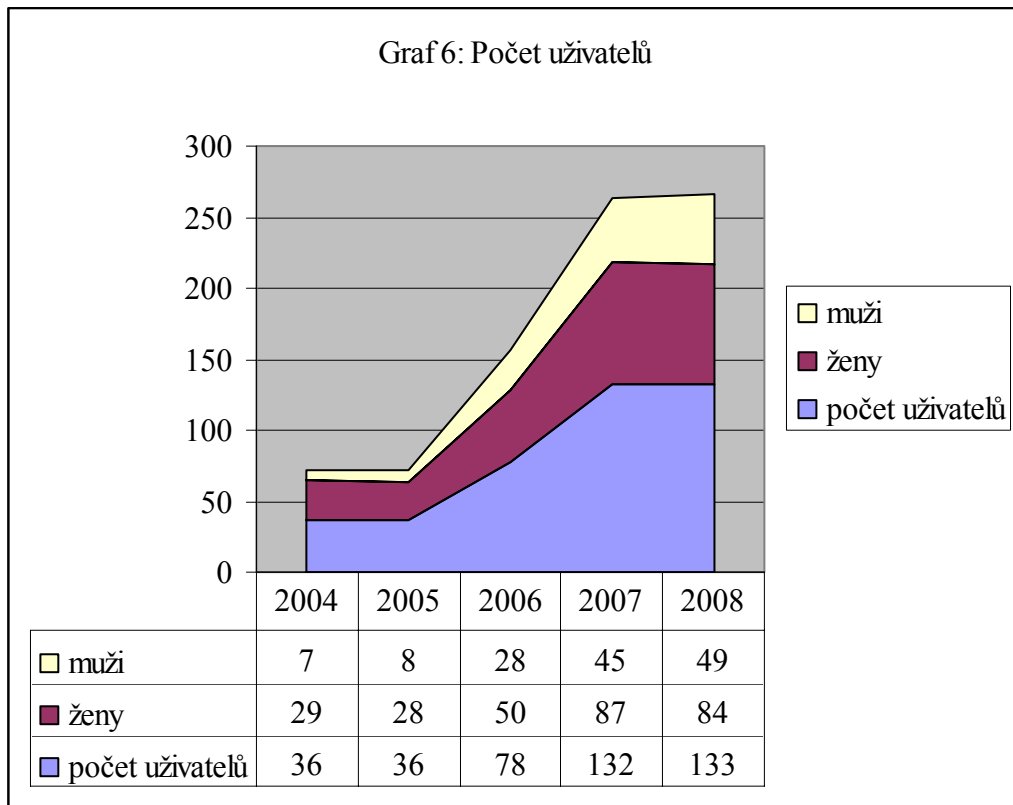

Zdroj: organizace ADRA

Počet uživatelů:

Celkový počet uživatelů za rok 2008 byl 133 osob, což je shodný počet jako v roce 2007 (132 uživatelů). Přehled vývoje počtu uživatelů v letech 2004-8 je znázorněn v následujícím grafu.

Graf 6: Počet uživatelů

Zdroj: organizace ADRA

Řešená problematika:

- 19% domácího násilí
- 9% násilné osoby a pachatelé domácího násilí
- 40% vážné partnerské, rodinné konflikty
- 16% jiná trestná činnost
- 16% osobní problémy²³

²³ VIKOVÁ, J., ADRA – Poradna pro oběti násilí a trestné činnosti, 2009, s. 3-10

Tab. 1: Bydliště uživatelů

Hradec Králové	88 uživatelů
Královehradecký kraj	36 uživatelů
Ostatní kraje	11 uživatelů

Zdroj: organizace ADRA

Tab. 2: Partnerský stav uživatelů

Vdaná/ženatý	77
V rozvodovém řízení	11
Rozvedená/ý	19
Svobodná	21
Vdova/vdovec	5

Zdroj: organizace ADRA

9. Poradenství pro pachatele

Pro agresory – pachatele domácího násilí – existují rovněž různé formy poradenství a rozdíly mezi nimi jsou zpravidla dány názorem toho, kdo kurzy řídí. Rozlišujeme čtyři základní typy programů:

Model vhledu

Podstata: Tento typ programu se soustředí na charakter muže a důvody, proč v daných situacích reaguje násilně. Rovněž zkoumá mužovu míru frustrace nebo deprese a případné duševní poruchy, kterými může trpět.

Nevýhody: Tento druh přístupu může být nástrojem, který agresorovi pomůže se změnit. Nicméně neodmítá násilí dosti silně a nepovažuje ho za problém celé společnosti. Pomůže mužům uvědomit si své sklony k násilí, nemusí to však nutně znamenat, že se změní.

Model ventilace

Podstata: Tento typ poradenství odrazuje muže od zadržování hněvu a soustředí se na alternativní nenásilné způsoby, kterými může agresor své pocity ventilovat, a zabránit tak postupnému nárůstu napětí, který by mohl vést výbuchu agresivního chování.

Nevýhody: Jak jsme se přesvědčili, slovní týrání může být stejně zhoubné jako fyzické násilí, takže převést fyzické projevy napětí na tirádu slovních výpadů vůči oběti není řešení.

Kognitivní behaviorální a psychoedukační model

Podstata: Programy pod touto hlavičkou se zaměřují na násilí muže jako na naučené chování, které se muž musí odnaučit. Vyučují techniky zvládnání hněvu.

Nevýhody: Agresor, který se naučí ovládat svůj hněv a nebude se uchýlovat k fyzickému násilí, může mít pořád sklony k ovládnutí ostatních. Například může i nadále držet ženu v izolaci nebo jí nedávat peníze. Také tento typ poradenství uplatňuje individuální přístup k problematice domácího násilí. Rovněž zde existuje možnost, že oběť bude obviněna z toho, že je zdroj násilí. Agresor, který svou ženu bije, protože si myslí, že je špatná hospodyně, ji může přestat bít, ale pořád může mít o roli manželky nerealistické představy.

Feministický přístup

Podstata: V tomto programu je násilí považováno pouze za jeden ze způsobů ovládnutí oběti, pomocí kterého má agresor nad partnerem moc. V kurzech se probírají komunikační a asertivní schopnosti spolu s vyučováním nenásilných způsobů vyrovnání se s napětím. Kurzy se ale také zaměřují na zpochybnění mužského panovačného chování a přístupu a jejich cílem je potlačení veškerých forem týrání.²⁴

²⁴ HAGUE, G., MALOSOVÁ, E., *Domácí násilí – čas pro změnu*, New Clarion press, Praha, 1993, s. 79-91

Závěr

Projevy domácího násilí jsou trestným činem a od roku 2004 byl do trestního zákona taktéž vložen nový paragraf 215a - týrání svěřené osoby ve společně obývaném domě nebo bytě. Od 1. ledna 2007 má policie pravomoc vykázat násilného partnera na 10 dní ze společného obydlí. Přesto je domácí násilí stále veřejností, ale leckdy i státními organizacemi bagatelizováno. Nejen, že samy oběti nahlásí na policii jen nepatrný zlomek činů domácího násilí a ne vždy jsou tyto oběti ochotny dále s policií spolupracovat a následně nahlášení násilí nevízt z různých důvodů zpět. Ale i pokud oběť nalezne odhodlání násilí zveřejnit a nahlásit na policii, nebývá vždy vyhodnocen jako trestný čin – pouze jako přestupek. Navíc, v období, kdy oběť násilí zveřejní a pachatel je vykázán, narůstá nebezpečí napadení. Násilí se po oznámení stupňuje.

Obětí domácího násilí neubývá. Od začátku roku 2007 sice platí nový zákon 135/2006 Sb., který umožňuje vykázat ze společného obydlí pachatele násilí na deset dní, ale v pomoci obětem násilí se nadále ale potýkáme s řadou nevyřešených otázek v zajištění bezpečí obětí domácího násilí. Například otec, který se dopouštěl brutálního násilí na své manželce, je policií vykázán na 10 dní, ale sociální pracovnice doporučí matce co nejdříve řešit styk dětí, které navíc byly svědky násilí, s otcem. Stejně tak je například nebezpečí vystavena žena v utajeném azylovém domě, která je obětí fyzického násilí, ohrožujícího její život, ale má přikázáno soudem předávat dítě otcí každý týden na návštěvu v místě společného bydliště manželů (tedy před domem, kde zůstal násilník). Navíc je ženě soudem doporučeno, aby matka "dobře připravila dítě na styk s otcem" – to znamená, aby dítě strávilo s otcem příslušný počet hodin stanovených soudem a vytěsnilo, co vidělo, slyšelo, zažilo.

Oběti domácího násilí jsou nadále vystaveny riziku, že je násilný partner bude sledovat a ohrožovat. Násilný partner se v případě vykázání například nesmí přiblížit k bytu, ale nikdo mu už nezakáže dojet si do školy za dětmi, které mohou být v případě násilí mezi rodiči rovněž ohroženy – ať již psychicky a nebo fyzicky. V České republice i nadále chybí právní rámec, který by zakazoval formy násilí, které bývají souhrnně označeny jako slídění (stalking). Ministerstvo spravedlnosti zatím neuvažuje, že by nový trestný čin do našeho systému zavedlo. A to ani do nového trestního řádu, který by měl začít platit v roce 2010. Argumentuje tím, že by uzákonění nového trestného činu ničemu nepomohlo.

Hlavním cílem by tedy mělo být uznání domácího násilí jakožto závažného celospolečenského problému a zlepšení systému pomoci ženám, obětem domácího násilí a jejich dětem. Za tímto účelem je potřeba zlepšit spolupráci mezi státními a zastupitelskými orgány, policií a neziskovými organizacemi, zabývající se obdobnou problematikou v České Republice i v zahraničí. Dále je třeba informovat odbornou i laickou veřejnost o rozsahu, následcích a nepřijatelnosti domácího násilí, vyvrátit předsudky s domácím násilím spojené a přispět k vytvoření systému adekvátní reakce na tento druh násilí.

Zákony musí být vyvážené a respektovat nejenom osobní svobodu jednotlivce, ale také svobodu společnosti, ochranu rodiny a dětí. Zákony by měly respektovat opakovaně požadovanou zásadu, že svoboda jednoho končí tam, kde začíná omezovat svobodu druhého. Ochrana týraných žen a dětí by měla vyplývat z obecně platných zákonů ochraňující všechny potřebné skupiny obyvatel.

Seznam použité literatury

Literární zdroje

1. BUSKOTTE, ANDREA, *Z pekla ven - Žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press, 2008. 176 s. ISBN: 978-80-251-1786-616.
2. CONWAYOVÁ, HELEN, L., *Domácí násilí*. Praha: Albatros, 2007. 160 s. ISBN 978-80-00-01550-7.
3. ČÍRTKOVÁ, L., *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : Grada, 2008. 150 s. ISBN 978-80-247-2207-8.
4. ČÍRTKOVÁ, LUDMILA, *Policejní psychologie*. 3. vyd. Praha: Portál, 2000. 254 s. ISBN 80-7178-475-3.
5. ČÍRTKOVÁ, LUDMILA, *Vybrané výzkumy a teorie domácího násilí*. Policista, 2002. č. 7, s. 1 - 8.
6. HAGUE, G., MALOSOVÁ, E., *Domácí násilí – čas pro změnu*. Praha: New Clarion Press, 1993. 224 s. ISBN: 1-873797-47-8
7. KRAUS, BLAHOSLAV, *Sociální aspekty výchovy*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 1998. 165 s. ISBN 80-7041-841-9.
8. MARVANOVÁ, B. A KOL., *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2007/1. 160 s. ISBN 80-86131-76-4.
9. *Úplné Znění trestní předpisy, přestupky číslo 622*. Ostrava: Sagit, 2007. 416 s. ISBN 978-80-7208-633-7.
10. Voňková, J., *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: ProFem, 2004. 194 s. ISBN 80-239-2106-1.
11. Voňková, J., *Metodický rámec práce intervenčních center a podpora jejich vzniku*. Praha : Bílý kruh bezpečí, 2007. 87 s. ISBN 978-80-239-9448-3
12. ZAPLETAL, JOSEF A KOL., *Kriminologie*. 3. vyd. Praha: PA ČR, 2001. 128 s. ISBN 80-85981-87-4.

Elektronické zdroje

1. Acorus, občanské sdružení [online]. 2009, poslední revize 19.února 2009 [cit. 24.února 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.acorus.cz/cz/pribehy-ohrozenych-osob/8_pribeh-pani-terezky:-stydela-se,-ze-si-vzala-chlapa,-ktery-pije.-.html>
2. Adra [online]. 2009, poslední revize 19.února 2009 [cit. 24.února 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.adra.cz/adra/cz/>>
3. Avon proti domácímu násilí [online]. 2009, poslední revize 9.února 2009 [cit. 11.února 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.avonprotidomacimunasili.cz/odomacimnasili/>>
4. Bílý kruh bezpečí [online]. 2009, poslední revize 1.ledna 2009 [cit. 7.ledna 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=506>
5. MUDr. Zbyněk Mlčoch [online]. 2009, poslední revize 28.února 2009 [cit. 3.března 2009]. Dostupné na WWW: <http://www.zbynekmlcoch.cz/info/pravo/domaci_nasili_a_tyran_i_trestni_sazba.html>
6. Občasnke sdružení ROSA [online]. 2009, poslední revize 13.ledna 2009 [cit. 24.února 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.rosa-os.cz/domaci-nasili/myty-o-domacim-nasili/>>
7. Stalking [online]. 2009, poslední revize 11.února 2009 [cit. 17.února 2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.trosky.cz/stalking/stalking.htm>>

Seznam příloh

Příloha I: Individuální bezpečnostní plán

Příloha II: Dokumentace případu domácího násilí

Příloha III: Seznam věcí, které při odchodu nesmím zapomenout

ABSTRAKT

MÜLLER, M. *Specifické postavení ženy jako oběti domácího násilí : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2009, 55 s. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Josef Kříha

Klíčová slova: agresivní chování, citové týrání, izolace, domácí násilí, stalking, kvalifikované poradenství

Práce řeší problém domácího násilí. V teoretické části rozděljuje domácí násilí dle jeho charakteru, uvádí mýty, které se o domácím násilí mylně uvádějí, pokouší se řešit otázku, proč týraná žena nadále zůstává se svým tyranem a jak takové domácí násilí může ovlivnit oběť. V praktické části uvádí skutečné příběhy žen, které zažily domácí násilí, i vyřešení těchto případů, současnou trestně právní legislativu. Práce také upozorňuje na malou informovanost veřejnosti o této problematice, uvádí nedostatky v legislativě v České Republice a navrhuje možná řešení. Práce je doplněna několika grafy a tabulkami, které poskytly agentury poskytující pomoc obětem domácího násilí.

ABSTRACT

MÜLLER, M. *Specific position of woman as a victim of domestic violence: Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o.p.s., 2009, 55 s. Supervisor: Mgr. Josef Kříha

Key words: aggressive behaviour, emotional torturing, isolation, domestic violence, stalking, counselling consultancy

The paper deals with the problem of the domestic violence. In the theoretical part it divides the domestic violence according to the character, it shows myths, which are incorrectly repeated. It tries to deal with a question: Why a tormented woman stays with her oppressor and how the domestic violence can affect the victim. In practical part there are real stories of women who were domestic violence victims and resolving these cases as well. Current criminal legislature. The paper also points out little public knowledge about issue, it also shows some problems on Czech legislature and suggest possible solutions. There are also several charts and tables that were provided by agencies providing help to domestic violence victims.

INDIVIDUÁLNÍ BEZEPČNOSTNÍ PLÁN

Vytiskněte si následující stránku a vyplňte volná místa tak, aby odpovědi vycházely z Vaší současné situace. K vyplněnému bezpečnostnímu plánu se pravidelně vracejte a aktualizujte ho podle toho, jak se Vaše situace bude vyvíjet. Uschovejte si ho tak, aby k němu Váš partner neměl přístup. Pokud Vám prohlíží Vaše věci, uschovejte ho raději v práci nebo u někoho, komu věříte.

Co mohu dělat pro své bezpečí ve chvíli akutního ohrožení?

- A. Bezpečnostní tašku si nechám přichystanou _____ tak, abych se k ní kdykoli dostala a mohla rychle odejít.
- B. O násilí v mé rodině mohu říci _____ a požádat ji/jej aby zavolal/a policii, pokud dojde k násilí.
- C. Mohu naučit své děti jak vytočit 158 a přivolat policii nebo záchrannou službu.
- D. Slovo _____ budu se svými přáteli, rodinou nebo dětmi používat jako kód pro násilí a pro to, že potřebuji pomoc.
- E. Pokud bych musela z domu narychlo utéci, půjdu _____. (Tuto variantu si připravte i v případě, že máte pocit, že ji nebudete muset nikdy využít).
- F. Pokud by došlo k násilí, budu se snažit dostat se blíž ke dveřím nebo na bezpečnější místo v bytě jako je _____.
- G. Co dalšího mohu udělat pro zajištění svého bezpečí _____.
- H. Budu se řídit svou intuicí a odhadem situace. Budu se snažit ochránit sebe a děti, až dokud nebudeme v bezpečí.

INDIVIDUÁLNÍ BEZEPČNOSTNÍ PLÁN

Vytiskněte si následující stránku a vyplňte volná místa tak, aby odpovědi vycházely z Vaší současné situace. K vyplněnému bezpečnostnímu plánu se pravidelně vracejte a aktualizujte ho podle toho, jak se Vaše situace bude vyvíjet. Uschovejte si ho tak, aby k němu Váš partner neměl přístup. Pokud Vám prohlíží Vaše věci, uschovejte ho raději v práci nebo u někoho, komu věříte.

Jak zvýšit své bezpečí, pokud se chystám násilného partnera opustit.

Mohu použít následující strategie:

- A. Peníze a náhradní klíče od bytu, auta apod. si nechám schované u _____.
- B. Důležité doklady a dokumenty budu mít schované u _____.
- C. Mezi další kroky, kterými mohu zvýšit svou nezávislost patří _____.
- D. Číslo na poradnu pro oběti domácího násilí je _____.
- E. Číslo na azylový dům je _____.
- F. Neustále u sebe budu mít mobilní telefon s kreditem nebo drobné na telefon. Pokud bych používala sim kartu na paušál a vyúčtování mi chodí domů, mohl by partner zjistit, kam jsem telefonovala a zjistit, kde jsem. Proto si buď vyměním sim kartu nebo budu volat od známých nebo z telefonní budky.
- G. Požádám _____ a _____, zda bych u nich mohla v krizovém případě na přechodnou dobu přespat.
- H. Požádám _____ a _____, zda by mi v krizovém případě mohli půjčit nějaké peníze.
- I. Založím si vlastní bankovní účet.
- J. Nechám si přeposílat poštu na _____ nebo si zřídím P.O.BOX.
- K. Změnu doručovací adresy musím nahlásit na _____ a _____ a _____ (doplňte dle potřeby).
- L. Oblečení nebo jiné osobní věci si mohu nechat u _____.
- M. Naplánuji si únikovou cestu z bytu a seznámím s ní i děti.
- N. Abych si zajistila co největší ochranu, budu svůj bezpečnostní plán aktualizovat _____ (doplňte časový rámec). Proberu svůj bezpečnostní plán i únikovou cestu s _____ (doplňte svou poradkyni,

právníka, kamarádku apod.).

- O. O plánovaném odchodu a dalších krocích, které chci učinit nebudu svého partnera informovat.

INDIVIDUÁLNÍ BEZEPČNOSTNÍ PLÁN

Vytiskněte si následující stránku a vyplňte volná místa tak, aby odpovědi vycházely z Vaší současné situace. K vyplněnému bezpečnostnímu plánu se pravidelně vracíte a aktualizujete ho podle toho, jak se Vaše situace bude vyvíjet. Uschovejte si ho tak, aby k němu Váš partner neměl přístup. Pokud Vám prohlíží Vaše věci, uschovejte ho raději v práci nebo u někoho, komu věříte.

Jak mohu zvýšit své bezpečí po odchodu od partnera?

- A. Vyměním si sim kartu a promyslím si, komu mohu nové telefonní číslo sdělit.
- B. Budu nakupovat v jiných obchodech a nákupních centrech, případně v jiném čase než doposud.
- C. V zaměstnání mohu o násilí říci _____, aby mi pomohl/a zajistit mé bezpečí pokud by mě tam partner vyhledal.
- D. Když jedu autem ze zaměstnání, mohu parkovat_____.
- E. Pokud jsou děti svěřeny do mé péče, budu informovat všechny, kteří se starají o děti, kdo je oprávněn vyzvedávat děti a předám jim kopii soudního rozhodnutí. Budu informovat:
Školu _____
Paní na hlídání _____
Učitelku, vychovatelku _____
Školku _____
Vedoucí zájmových kroužků _____
Další osoby, jako např. _____.
- F. Naučím děti jak používat mobil a spojit se se mnou nebo s _____ (známí, rodina apod.) v případě, že by je chtěl partner odvézt.
- G. Poradím se s právníkem nebo ve specializované poradně pro oběti násilí, zda mohu vyměnit zámek a jaká další opatření mohu učinit.
- H. Pro zajištění bezpečí ještě mohu udělat _____.

INDIVIDUÁLNÍ BEZEPČNOSTNÍ PLÁN

Vytiskněte si následující stránku a vyplňte volná místa tak, aby odpovědi vycházely z Vaší současné situace. K vyplněnému bezpečnostnímu plánu se pravidelně vracíte a aktualizujete ho podle toho, jak se Vaše situace bude vyvíjet. Uschovejte si ho tak, aby k němu Váš partner neměl přístup. Pokud Vám prohlíží Vaše věci, uschovejte ho raději v práci nebo u někoho, komu věříte.

Co mohu udělat proto, abych se cítila lépe?

- A. Když se cítím slabá, depresivní, znejistěná nebo když zvažuji, že bych se vrátila k násilnému partnerovi, mohu udělat _____, nebo mohu zavolat _____.
- B. Pokud se musím s partnerem setkat, požádám _____, aby šel/šla se mnou a vyberu místo, kde je hodně lidí a budu moci snadno odejít tak, aby mě partner nemohl sledovat.
- C. Pokud by se ke mně někdo choval manipulativně nebo se snažil mě mít pod kontrolou, mohu si říci _____.
- D. Pokud potřebuji podpořit nebo si popovídat o své situaci, mohu zavolat _____ nebo mohu jít _____.
- E. Obtížné situace mi pomáhá překonat _____.
- F. Radost si mohu udělat _____.
- G. Cítím se silnější, když _____.

Vyplňuje lékař

DOKUMENTACE PŘÍPADŮ DOMÁCÍHO NÁSILÍ

(PŘÍLOHA LÉKAŘSKÉ ZPRÁVY)

ZÁZNAM LOKACE ZRANĚNÍ PŘI PRVNÍM KONTAKTU S NEMOCNÝM

Místo, kde jste zjistili poranění, označte na schématu těla šipkou a spojte s příslušným popisem.

Vedle popisku označte také počet zranění stejného druhu.

ÚDAJE O PACIENTOVĚ:

Jméno:

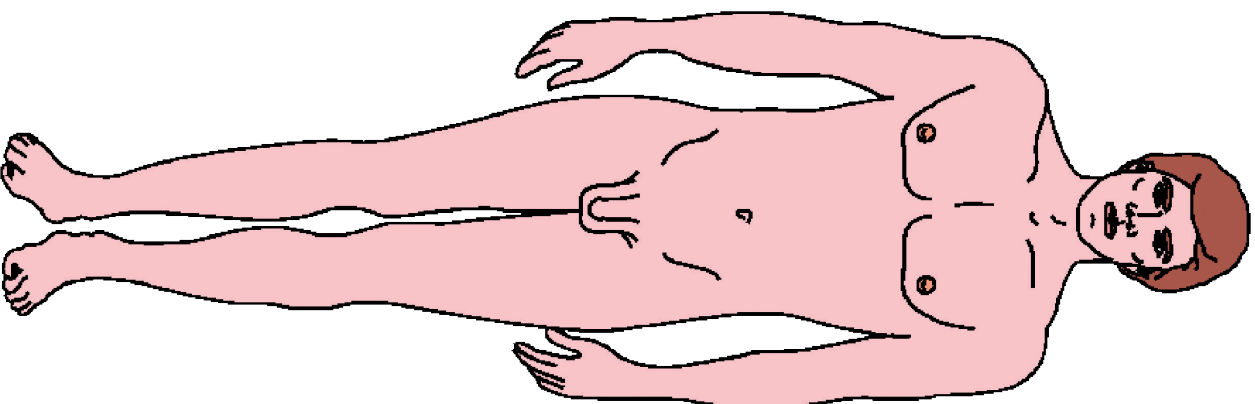
Příjmení:

Rodné číslo:

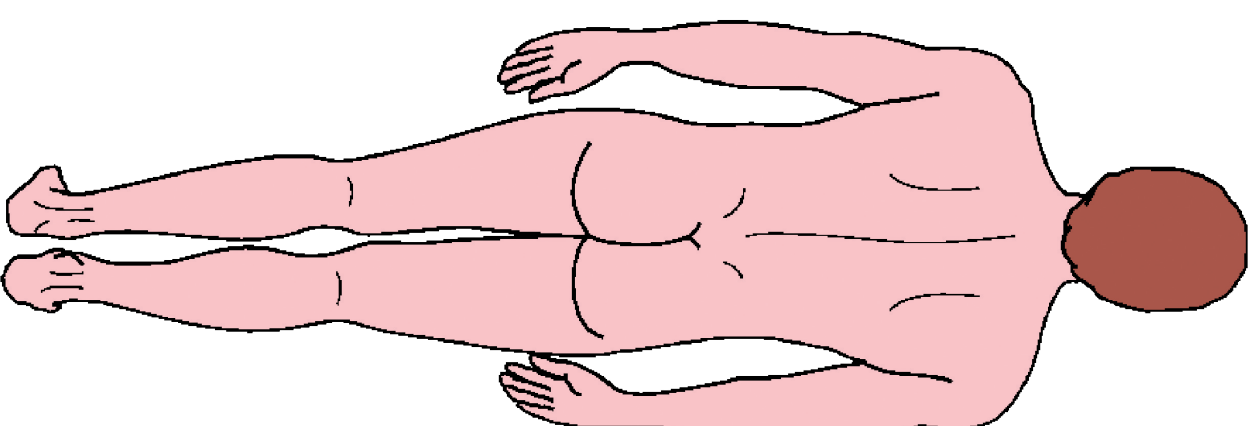
Bydliště:

Datum návštěvy:

Čas návštěvy:

- řezná
- kousnutím
- tržná
- odřenina
- fraktura
- bodná
- střelná
- zhmožděná
- hematom

Vyplňuje lékař

LÉKÁŘSKÁ ZPRÁVA O DOMÁCÍM NÁSILÍ

2. strana

ÚDAJE O ÚRAZE:

Datum:
 Čas:
 Jméno násilníka:
 Mechanismus vzniku úrazu:
 Hlavní potíže:
 Nynější symptomy:
 Objektivní vyšetření – podrobný popis:

FYZICKÁ ZJIŠTĚNÍ

(Křížkem označte příslušnou kategorii)

	Hematom	Odfrenina	Tržná rána	Krvácení	Řezná rána	Bodná rána
Hlava						
Uši						
Nos						
Tváře						
Ústa						
Krk						
Ramena						
Horní končetina						
Hrud'						
Záda						
Břicho						
Genitálle						
Hyždě						
Dolní končetina						

ÚDAJE O OŠETŘUJÍCÍM LÉKAŘI:

Jméno a příjmení:
 Byl kontaktován sociální pracovník nemocnice?
 Pokud ano, uveďte jeho jméno
 Byl případ předán Policii ČR?
 Pokud ano uveďte datum.

Podpis lékaře:

Vyplňuje sociální pracovník
nemocnice

FORMULÁŘ PRO SCREENING A DOKUMENTACI DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Jméno:
 Příjmení:
 Rodné číslo:
 Název zdravotnického
zařízení:
 Je pacientka těhotná?
 ANO NE

(Odpovědi označte křížkem.)

ODHADNUTÍ BEZPEČÍ PACIENTA/TKY

- ANO NE Je zde nyní násilník přítomen jako doprovod?
- ANO NE Má pacient/ka strach ze svého partnera?
- ANO NE Bojí se pacient/ka jít domů?
- ANO NE Stalo se fyzické násilí v poslední době brutálnější?
- ANO NE Vystavuje partner děti fyzickému násilí?
- ANO NE Byli děti svědky násilí v rodině?
- ANO NE Je pacientovi/tce vyhrožováno zabítím? Kým:
- ANO NE Vyhrožuje pacient/ka sebevraždou?
- ANO NE Je v domácnosti pacienta/tky zbraň?
- ANO NE Je agresor abusérem alkoholu či jiné drogy?
- ANO NE Byl s pacientem/tkou probrán bezpečnostní plán?

Jméno sociálního pracovníka:

ODKAZY

- Poskytnutí telefonních čísel krizových linek
- Kontakt na právní služby
- Poskytnutí telefonních čísel azylových domů
- Odkazy na jiné organizace
- Jiné odkazy

NAHLÁŠENÍ

- Případ oznámen Policii ČR
- Nahlášení orgánu sociálně-právní ochrany dětí

FOTOGRAFIE

- ANO NE Byly pořízeny fotografie?

Podpis:

Vyplňuje lékař

DOKUMENTACE PŘÍPADŮ DOMÁCÍHO NÁSILÍ

(PŘÍLOHA LÉKAŘSKÉ ZPRÁVY)

ZÁZNAM LOKACE ZRANĚNÍ PŘI PRVNÍM KONTAKTU S NEMOCNÝM

Místo, kde jste zjistili poranění, označte na schématu těla šipkou a spojte s příslušným popisem.

Vedle popisku označte také počet zranění stejného druhu.

ÚDAJE O PACIENTOVI:

Jméno:

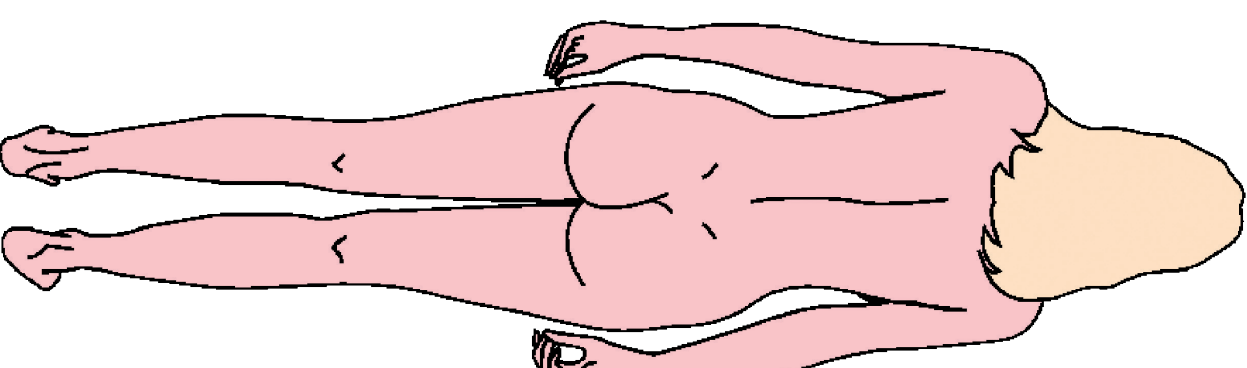
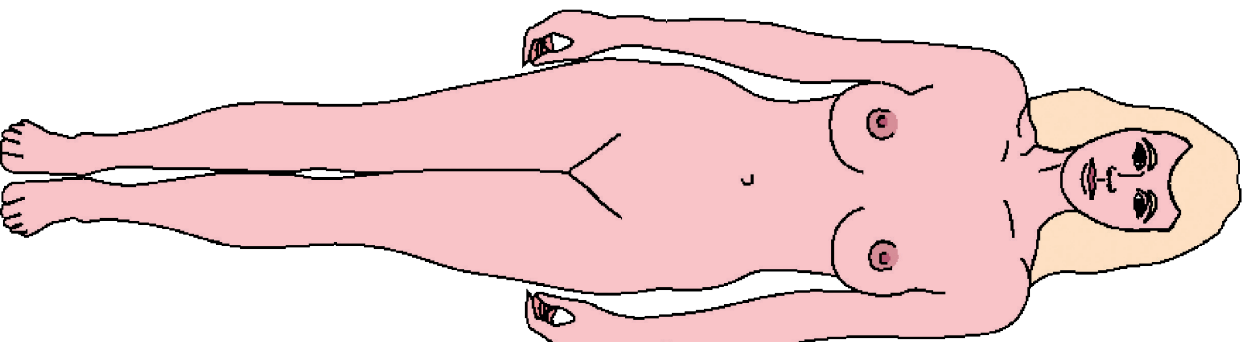
Příjmení:

Rodné číslo:

Bydliště:

Datum návštěvy:

Čas návštěvy:

- řezná
- kousnutím
- tržná
- odřenina
- fraktura
- bodná
- střelná
- zhmožděná
- hematom

Vyplňuje lékař

LÉKÁŘSKÁ ZPRÁVA O DOMÁCÍM NÁSILÍ

2. strana

ÚDAJE O ÚRAZE:

Datum:
 Čas:
 Jméno násilníka:
 Mechanismus vzniku úrazu:
 Hlavní potíže:
 Nynější symptomy:
 Objektivní vyšetření – podrobný popis:

ÚDAJE O OŠETŘUJÍCÍM LÉKAŘI:

Jméno a příjmení:
 Byl kontaktován sociální pracovník nemocnice?
 Pokud ano, uveďte jeho jméno
 Byl případ předán Policii ČR?
 Pokud ano uveďte datum.

FYZICKÁ ZJIŠTĚNÍ

(Křížkem označte příslušnou kategorii)

	Hematom	Odfrenina	Tržná rána	Krvácení	Řezná rána	Bodná rána
Hlava						
Uši						
Nos						
Tváře						
Ústa						
Krk						
Ramena						
Horní končetina						
Hrud'						
Záda						
Břicho						
Genitálle						
Hyždě						
Dolní končetina						

Podpis lékaře:

Vyplňuje sociální pracovník
nemocnice

FORMULÁŘ PRO SCREENING A DOKUMENTACI DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Jméno:
 Příjmení:
 Rodné číslo:
 Název zdravotnického
zařízení:
 Je pacientka těhotná?
 ANO NE

(Odpovědi označte křížkem.)
ODHADNUTÍ BEZPEČÍ PACIENTA/TKY
 ANO NE Je zde nyní násilník přítomen jako doprovod?
 ANO NE Má pacient/ka strach ze svého partnera?
 ANO NE Bojí se pacient/ka jít domů?
 ANO NE Stalo se fyzické násilí v poslední době brutálnější?
 ANO NE Vystavuje partner děti fyzickému násilí?
 ANO NE Byli děti svědky násilí v rodině?
 ANO NE Je pacientovi/tce vyhrožováno zabítím? Kým:
 ANO NE Vyhrožuje pacient/ka sebevraždou?
 ANO NE Je v domácnosti pacienta/tky zbraň?
 ANO NE Je agresor abusérem alkoholu či jiné drogy?
 ANO NE Byl s pacientem/tkou probrán bezpečnostní plán?

ODKAZY
 Poskytnutí telefonních čísel
krizových linek
 Kontakt na právní služby
 Poskytnutí telefonních čísel
azylových domů
 Odkazy na jiné organizace
 Jiné odkazy

NAHLÁŠENÍ
 Případ oznámen Policii ČR
 Nahlášení orgánu sociálně-právní
ochrany dětí

FOTOGRAFIE
 ANO NE Byly pořízeny fotografie?

Jméno sociálního pracovníka:

Podpis:

Seznam věcí, které při odchodu nesmím zapomenout:

- občanský průkaz, pas**
- průkaz zdravotní pojišťovny**
- peníze, kreditní a vkladní knížky**
- řidičský a technický průkaz**
- náhradní oblečení**
- nájemní smlouvu**
- dokumenty o hypotéce**
- rodné listy (můj i dětí)**
- lékařské zprávy**
- klíče od bytu, auta, kanceláře**
- léky**
- oddací list**
- oblíbená hračka dítěte**
- předměty citové hodnoty**